

Siromaštvo i nezaposlenost, utjecaj na društvo na primjeru Republike Hrvatske

Srpak, Lorena

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:946787>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-30**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

LORENA SRPAK

**SIROMAŠTVO I NEZAPOSLENOST, UTJECAJ
NA DRUŠTVO U REPUBLICI HRVATSKOJ**

Završni rad

Pula, rujan 2019.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

LORENA SRPAK

**SIROMAŠTVO I NEZAPOSLENOST, UTJECAJ
NA DRUŠTVO U REPUBLICI HRVATSKOJ**

Završni rad

JMBAG: 0303067579, redovna studentica

Studijski smjer: Marketinško upravljanje

Predmet: Ekonomska sociologija

Mentor: doc. dr. sc. Saša Stjepanović

Pula, rujan 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za prvostupnika ekonomije/poslovne ekonomije, smjera _____ ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile
u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom
_____ koristi na način
da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi
Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova
Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o
autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja
otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. SIROMAŠTVO	2
2.1. Apsolutno i relativno siromaštvo	4
2.1.1. Materijalna i višestruka depriviranost idruštveno isključenje.....	5
2.1.2. Relativna depriviranost	5
2.1.3. Mjerenje apsolutnog siromaštva	6
2.2. Pokazatelji siromaštva	7
2.3. Najranjivije skupine siromaštva i pristup temeljnim pravima.....	8
2.4. Politika borbe protiv siromaštva	9
3. NEZAPOSLENOST.....	11
3.1. Ulazak i izlazak iz nezaposlenosti	12
3.2. Mjerenje nezaposlenosti.....	14
3.2.1. Evidencija nezaposlenih prijavljenih u javnim uredima za zapošljavanje ili administrativno mjerenje nezaposlenosti	15
3.2.2. Anketno mjerenje nezaposlenosti	16
4. PRIKAZ SIROMAŠTVA U DRUŠTVU RH	18
4.1. Pokazatelji siromaštva u Hrvatskoj 2010. - 2017. godine	19
4.2. Prikaz stope rizika od siromaštva prema dobi i spolu 2010. - 2017. godine.....	20
4.3. Pokazatelj stope rizika prema stupnju obrazovanja 2010. – 2017. godine.....	21
5. PRIKAZ NEZAPOSLENOSTI I ZAPOSLENOSTI U DRUŠTVU RH OD 2000. DO 2018. GODINE	24
5.1. Prikaz nezaposlenosti i zaposlenosti u društvu RH 2000.-2010. godine.....	27
5.2. Prikaz nezaposlenosti i zaposlenosti u društvu RH 2010.-2018. godine.....	29
6. UZROCI SIROMAŠTVA I NEZAPOSLENOSTI	32
7. ZAKLJUČAK.....	40
LITERATURA.....	40

1. UVOD

U ovom završnom radu tema je nezaposlenost i siromaštvo u Republici Hrvatskoj te kako ono utječe na društvo. Za obradu teme završnog rada koristit će se različita stručna i znanstvena literatura te prikupljeni putem dostupnih internetskih stranica.

Cilj završnog rada je istražiti nezaposlenost i siromaštvo putem raznih pokazatelja u Republici Hrvatskoj. Siromaštvo kao tema sve je popularnija i plijeni sve veći interes brojnih ljudi diljem svijeta. Jedan od najvećih problema globalnog razmjera današnjice je siromaštvo koje pogađa Hrvatsku Republiku. Uz pojmove poput gladi, nestašice materijalnih dobara, nestašice hrane i osnovnih uvjeta za život ono se još veže uz mnoge druge pojmove kao što su obrazovanje, ljudska prava, zdravlje, tehnologija, jednakost i mnoga druge. U Hrvatskoj o ozbiljnosti problema kao što je siromaštvo svjedoče brojni statistički podaci te istraživanja koja su poduzeta od strane međunarodnih i nacionalnih organizacija, a isti ti podaci koji su dani govore o daljnjem nastavku siromaštva kao problema i u budućnosti. Siromaštvo je povezano i sa nezaposlenosti ljudi u Republici Hrvatskoj. Nezaposlenost se, uz inflaciju, smatra, najvećim ne samo gospodarskim već i društvenim problemom današnjice. Egzistencijalni problem je problem nezaposlenosti svakog pojedinca. Osoba koja je nezaposlena je ona osoba koja nema mogućnost na razini cijelog društva da svoju radnu energiju pretvori u novac te da time na slobodnom tržištu vrijednost svoje radne energije zamjeni za dobra koja su joj potrebna za život.

U prvom dijelu ovog završnog rada obradit će se siromaštvo sa teorijskog stajališta te isto tako teorijski će se obraditi nezaposlenost u drugom dijelu završnog rada. U trećem dijelu analiziraju se pokazatelji siromaštva, a u četvrtom dijelu završnog analizirat će se nezaposlenost i zaposlenost osoba u razdoblju od 2000. godine do 2018. godine. Zbog definiranih problema koji se istražuju na kraju rada se istražuju uzroci siromaštva i nezaposlenosti u društvu Republike Hrvatske.

2. SIROMAŠTVO

Siromaštvo je jedan od najvećih globalnih problema današnjice. Na najjednostavniji način se može objasniti kao neposjedovanje dovoljno materijalnih resursa koji su potrebni za normalan život.

„Nijedno društvo u kome je najveći dio stanovništva siromašan i jedan ne može napredovati i biti“.

Adam Smith, 1776.

Siromaštvo se može objasniti kao posljedica neposjedovanja novca ili posjedovanje nedovoljne količine novca te posjedovanja malo ili nedovoljno imovine, ali nigdje ne postoji točna definicija siromaštva koja je opće prihvatljiva. Ako ljudi nemaju dovoljno sredstava za sve svoje materijalne potrebe te ako ih se isključuje iz aktivnosti koje se smatraju uobičajene u društvu svakog pojedinca koji se ne smatra siromašnim onda to znači da su siromašni, prema stavu Scottish Poverty Information Unita (BBC, 2005). Siromaštvo kao nešto što se događa ljudima se može pojaviti i prikazati na različite načine, kao što su smanjeni ili nikakav dohodak te sredstva koja su potrebna da se osigura održiva egzistencija; slabo zdravlje, nedostupno obrazovanje, glad i neuhranjenost, povećana smrtnost, nesigurno okruženje, diskriminacija u društvu i izolacija te mnogi drugi.

Siromaštvo se dijeli na dohodovno - bez mogućnosti zadovoljavanja minimalnih životnih potreba – i ne dohodovno – koje obuhvaća i neka druga životna važna obilježja, najčešće vezana uz razinu obrazovanja, zdravlja i sl. Siromašna je ona osoba kojoj je dohodak nedovoljan za zadovoljavanje potreba koje su nužne za život. Tijekom vremena potrebe koje su nužne za život se mijenjaju u skladu sa društvenim vrijednosnim i normama te stupnjem razvoja, prema izvješću Svjetske banke (World Bank, 2000).

Antun Šundalić smatra da je siromaštvo najrasprostranjenije nego ikad, zato što kada se govori o problemima suvremenog svijeta, nikad se ne izostavlja siromaštvo. Šundalić govori da je paradoksalno to što je u vremenu visoke tehnologije i do sada najvećih proizvodnih mogućnosti siromaštvo raširenije nego ikad. Šundalić govori da ustvari ne radi o nestašici hrane i nekih drugih materijalnih dobara zbog

nemogućnosti proizvodnje, već se radi o većem problemu, a to je raspodjela dobara. Uvijek aktualan problem je problem raspodjele dobara te se on razvija u dva dijela: globalni problem, tu je problem podjele zemalja svijeta na bogate („Prvi svijet“) i na siromašne („Treći svijet“), lokalni problem, tiče se raspodjele bogatstva unutar slojeva i određenih država (postoje bogate i siromašne klase te bogati i siromašni slojevi). Globalni problem koji je uvijek prisutan neovisno o kojoj je klasi riječ je siromaštvo. Kao ozbiljan svjetski problem smatraju se problemi koji su vezani uz siromaštvo na lokalnoj razini. Jedan Primjer: brojne industrije zemalja koje su razvijenije i bogatije glavni razlog su zagađenja atmosfere. Zbog zagađenja atmosfere postoje dogovori o kvotama plinova koje te zemlje mogu ispuštati u atmosferu, ali s vremenom ti su dogovori postali poseban oblik trgovine s ustupanjem prava drugima. Zemlje koje su slabije razvijene koje nemaju industriju one ne mogu iskoristiti dobivenu kvotu. Oni svoju kvotu ili "višak" te kvote prodaju razvijenijim zemljama koje imaju razvijenu industriju te one tako sebi stvaraju dodatno pravo na zagađivanje atmosfere. Na taj način bogati postaju bogatiji, a siromašni još siromašniji.

Razlika između bogati - siromašni jednako je vidljiva unutar nacionalnih država kao i kod međudržavnih odnosa. Raznim socijalnim mjerama u razvijenijim državama nastoji se smanjiti i učiniti podnošljivim siromaštvo siromašnim ljudima, dok se to u siromašnim zemljama ne može te su siromašni slojevi u nezavidnoj situaciji. Ako se pogleda u prošlost to nam daje sliku gdje različita društva se može promatrati kao jedno društvo nejednakosti. U pitanju slobode razlikuju se slobodne i neslobodne skupine, u pitanju ugleda, razlikuju se ugledne i ne ugledne skupine..., u pitanju bogatstva, bogate i siromašne, ako se gleda na društvo kao društvo nejednakosti. Ova razlika i danas se manifestira kao vrlo izražena, čak do te mjere da predstavlja ozbiljan društveni problem koji se multiplicira kroz rastuće razlike u obrazovanju, zdravstvenoj zaštiti, kulturnoj potrošnji, načinu korištenja slobodnog vremena i druge. Danas se socijalna nejednakost najjasnije iskazuje pojmom siromaštvo.¹

¹ A.Šundalić, Sociologija, Osijek, Ekonomski fakultet, 2011., str. 115.

2.1. Apsolutno i relativno siromaštvo

Treba li se siromaštvo mjeriti u apsolutnom smislu ili relativnom smislu mnogi znanstvenici imaju različita mišljenja o tome. Postoji mjerilo koje je zajedničko i minimalno za sva društva, a za one koji su ispod njega za njih se može reći da su siromašni. Na pojmu sredstava nužnih za život počiva mjerenje apsolutnog siromaštva što znači da ako ljudi nemaju sredstva dostojna za normalan život su siromašni. Oni koji zagovaraju koncepciju relativnog siromaštva smatraju da se definicija mora odnositi u određenom vremenu na određeno društvo. Prema njima, mjesto gdje će crta biti povučena dijelit će siromašne od drugih pripadnika društva te će se oni razlikovati prema količini bogatstva tog društva.

Siromaštvo koje se mjeri na procjeni osnovnih sredstava nužnih za održavanje zdravog života i koje uključuje procjenu temeljnih ljudskih potreba naziva se apsolutno siromaštvo. Siromaštvo na rubu opstanka naziva se apsolutno siromaštvo te ono pokušava utvrditi kakvoću i količinu hrane, odjeće i stana. Ono se mjeri najčešće tako da se odredi cijena osnovnih stvari za život te se pomoću te cijene povlači granica siromaštva i oni koji se nalaze ispod i ne dođu tu crtu smatraju se siromašnima.

Prema Šundaliću siromaštvo na rubu opstanka definira se apsolutno siromaštvo. Ono se mjeri najčešće tako da se odredi cijena osnovnih stvari za život kao što su količina i kakvoća hrane, odjeća i stan. Prema suvremenijim pristupima trebale bi se dodati i potrebe poput zdravstvene zaštite, sigurnosti, obrazovanja.²

Prema nekom važećem standardu nekog društva koje je prihvaćeno u sustavu vrijednosti određuje se relativno siromaštvo. S vremenom i od društva do društva mijenja se kriterij kada je neka osoba siromašna, a kada nije. Oni građani koji si mogu priuštiti određene društvene sadržaje biti će proglašeni bogatima u odnosu na one koji si to ne mogu priuštiti te će biti proglašeni siromašnima. U bogatijim nego u siromašnijim društvima linija siromaštva će biti drugačije povučena.³ Relativno siromaštvo često označava blaže oblike siromaštva, odnosno standard dovoljan za podmirenje osnovnih životnih potreba, ali još uvijek znatno niži od onoga većine

² A.Šundalić, Sociologija, Osijek, Ekonomski fakultet, 2011., str. 116

³ ibidem, str. 116

građana u društvu. Nejednakost i u bogatstvu ili dohotku uzimaju se kao pokazatelj relativnoga siromaštva.⁴

2.1.1. Materijalna i višestruka depriviranost i društveno isključenje

Drugi teoretičari smatraju da je siromaštvo oblik višestruke depriviranosti koja može imati puno obilježja. Siromaštvo ne uključuje samo materijalnu depriviranost. Loši uvjeti rada, nemogućnost školovanja ili nedostatak moći mogu se smatrati aspektima siromaštva. Ako se želi ukloniti siromaštvo u potpunosti nije dovoljno samo povećanje prihoda, već neke puno veće promjene. Socijalno isključenje je izraz iza kojeg se krije stanje u kojem postoji višestruka depriviranost koja pojedincima onemogućuje sudjelovanje u raznim aktivnostima društva koja su važna za društvo. Osobe koje ne mogu pronaći posao, koje ne mogu aktivno sudjelovati u društvenoj politici ili osobe koje ne mogu sudjelovati u aktivnostima koje su danas dozvoljene kao aktivno sudjelovanje na izborima nazivaju se socijalno isključene osobe.⁵

2.1.2. Relativna depriviranost

"Siromaštvo se može objektivno definirati i dosljedno primjenjivati jedino u okviru pojma relativne depriviranosti" izjavio je Peter Townsend koji tu istu tvrdnju opravdava da potrebe ljudi određuju društvo. Smatra da relativna depriviranost utječe na količinu energije koju pojedini dijelovi društva koriste i troše na svoju obitelj i zajednicu, a ne samo na rad. On smatra da ako pojedinci ili obitelj nemaju dovoljno sredstava za sudjelovanje u uobičajenim aktivnostima koje postoje u društvu ili ako nemaju za prosječnu vrstu prehrane te da ako posjeduju manju količinu novca koja je uobičajena u društvu koju prosvjeduje prosječan građanin oni budu isključeni iz stvarnog društvenog života.

Socijalnu isključenost Giddens sagledava kroz 3 dimenzije: 1. Kada pojedinac ili cijela obitelj ne sudjeluju na tržištu rada i potrošnje javlja se ekonomska isključenost.

⁴ <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=56227>

⁵ M. Haralamobos, M. Holborn, op. cit., str. 291-292

Nezaposlena osoba je materijalno deprivirana te zbog toga postaje postupno isključena iz društva, npr. nema dovoljno novca za kupiti telefon pa je odmah komunikacija s drugima prekinuta, bez posla završavaju kao beskućnici što je krajnost socijalnog isključenja, nepostojanje bankovnog računa znači neimanje svih pogodnosti koje pojedincima pruža banka; 2. Ekonomska isključenost pojedinca je i politička isključenost. Oni koji su siromašni upravo zbog siromaštva su loše informirani te ne koriste svoja demokratska prava. U političkom svijetu za njih se ne čuje pa se o njima ne razgovara i ne uključuje ih se u stranačke političke programe; 3. Rezultat političke isključenosti i ekonomske isključenosti je društvena isključenost. Zbog nezaposlenja obitelji pa i sami pojedinci su isključeni iz većine društvenih pogodnosti kao što su prava na kredite, zdravstvena zaštita, osiguranje i slično. Pojedinci se povlače iz društvenog života zbog ekonomske i političke isključenosti. 3. društvena isključenost uglavnom je rezultat ekonomske i političke isključenosti.⁶

2.1.3. Mjerenje apsolutnog siromaštva

Siromaštvo u kojem ljudi nisu u stanju posjedovati određena sredstva za normalan život naziva se apsolutno siromaštvo. Apsolutno siromaštvo se računa kao broj ljudi koji ne posjeduju ili nisu u stanju posjedovati određenu količinu novca te žive ispod specificiranog minimalnog nivoa stvarnog prihoda – međunarodna linija siromaštva. Međunarodna linija siromaštva neovisna je o nivou nacionalnog dohotka po glavi stanovnika kao te uzima u obzir različite nivoe cijena gdje mjeri siromaštvo kao neku situaciju gdje netko živi sa manje od 1 dolara na dan isto tako neovisna je o državnim granicama. Ovisno o tome kako obavljamo ovaj preračun, linija siromaštva koju dobijemo može iznositi više od 1 dolar na dan.⁷

⁶ A. Šundalić, op.cit., str. 118.

⁷ M. Todaro, S. Smith, Ekonomski razvoj, Sarajevo, Ekonomski fakultet u Sarajevu, 2006., str. 190-193.

2.2. Pokazatelji siromaštva

Iz evidencije Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske uzeti su podaci za identificiranje pokazatelj siromaštva. Izdvajaju se:

- stopa rizika od siromaštva – minimalni dohodak koji je potreban da se zadovolje osnovne životne potrebe određenog kućanstva;
- osobe u riziku od socijalne isključenosti ili siromaštva – osobe koje žive u kućanstvima gdje je stupanj zaposlenja nizak te osobe koje su u riziku od siromaštva
- stopa teške materijalne deprivacije – postotak onih osoba koje žive u obiteljima koje si ne mogu priuštiti 4 od 9 stavki materijalne deprivacije;
- osobe u kućanstvu s vrlo niskim intezitetom rada – osobe u dobi od 0 do 59 godina koje žive u kućanstvu s intezitetom rada manjim od 0,2;
- stopa rizika od siromaštva prije socijalnih transfera – izdvajanje socijalnih transfera iz dohotka utječe na porast postotka onih osoba koje su u riziku od siromaštva s osnovnih 20% na stopu od 31%. Ako se iz dohotka izdvoje mirovine i socijalni transferi onda stopa rizika od siromaštva iznosi 45,2%;
- stopa rizika od siromaštva određena je prema pragu rizika od siromaštva iz 2012. godine – tu se uzimaju promjene u troškovima života i izračunata je na temelju deflacioniranog praga rizika od siromaštva iz 2012. godine;
- prosjek raspoloživog dohotka po kućanstvu – je prosjek ukupnog dohotka kućanstva.⁸

⁸ Državni zavod za statistiku, 2016

2.3. Najranjivije skupine siromaštva i pristup temeljnim pravima

U pravilu siromaštvo je povezano s određenim demografskim i socijalnim obilježjima kao što su spol, dob, ekonomska aktivnosti i sl., uvjetovano različitim društvenim i političkim faktorima, pa iz tog razloga postoje neke skupine koje su posebno zastupljene među siromašnima. Također je usko povezana sa socijalnom isključenosti.

Ova strategija, oslanjajući se na istraživanje UNDP-a razlikuje više područja isključenosti:

- *isključenost s obzirom na ekonomski status* (siromašni, nezaposleni, posebice dugotrajno nezaposleni, beskućnici, povratnici i raseljene osobe, migranti, najviše stranci koji su pod supsidijarnom zaštitom te azilanti i osobe koje žive na otocima i u ruralnim predjelima);
- *isključenost s obzirom na obiteljsku strukturu* (samačka kućanstva, jedno roditeljske obitelji, djeca bez roditeljske skrbi, obitelji s više od dvoje djece);
- *isključenost s obzirom na identifikaciju* (nacionalne/etničke/rasne/vjerske manjine, spolne i rodne manjine);
- *isključenost s obzirom na dob* (djeca, mladi i starije osobe i umirovljenici);
- *isključenost s obzirom na počinjenje zločina* (zatvorenici/e i bivši zatvorenici, dijete i mlađa punoljetna osoba s poremećajima u ponašanju, žrtve zločina, posebice žrtve trgovanja ljudima i žrtve obiteljskog nasilja);
- *isključenost s obzirom na obrazovanje* (osobe s nižim stupnjevima obrazovanja, mladi koji su prerano prekinuli obrazovanje);
- *isključenost s obzirom na zdravstveno stanje* (psihički oboljele osobe, osobe zaražene HIV/AIDS-om i hepatitisom C, osobe s problemom ovisnosti o alkoholu, kocki i opojnim drogama, osobe oboljele od genetskih i kroničnih bolesti);
- *isključenost s obzirom na invaliditet* (osobe s tjelesnim i senzoričkim invaliditetom, osobe s mentalnim/intelektualnim teškoćama).⁹

⁹ Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj (2014.-2020.), Zagreb, 2014. str. 13

2.4. Politika borbe protiv siromaštva

Suočavanje sa siromaštvom prvenstveno je usmjereno na pronalaženje načina za njegovo smanjenje ili uklanjanje. Politika borbe protiv siromaštva uključuje institucije, mjere i programe namijenjene na ublažavanju ili iskorjenjivanju siromaštva. Putem tih programa životni uvjeti ljudi koji žive u siromaštvu, nadamo se, mogu se poboljšati i stvoriti uvjeti za eliminaciju ekstremnog i apsolutnog siromaštva. U postizanju tih ciljeva postoje ciljevi koje su zemlje koristile i još uvijek koriste različite pakete mjera. Većina zemalja oblikuje vlastite strategije za smanjenje i prevenciju siromaštva.

Općenito postoje četiri temeljna stupa politike protiv siromaštva:

1. ekonomski rast i poboljšanje šanse za zapošljavanje,
2. ulaganje u razvoj ljudskog kapitala,
3. progresivna porezna politika (fiskalna dobrobit)
4. društveni transferi (dohodovna potpora)

U borbi protiv siromaštva nužan je gospodarski rast, ali gospodarski rast ne mora nužno sam po sebi poništiti siromaštvo (koje može biti rašireno čak u zemljama koje imaju visoke stope rasta i zaposlenosti). Dakako, utjecaj ekonomskog rasta na smanjenje siromaštva rezultat je niza čimbenika, među kojima je i dinamika zapošljavanja, politika plaća i mehanizmi preraspodjele koji se moraju odabrati. U ljudskom kapitalu javni rashodi siromašnih predstavljaju važan instrument u smanjenju i prevenciji siromaštva dugoročno. Dobro obrazovanje i zdravstvena skrb pomaže siromašnima da imaju produktivniji život. Empirijske studije su otkrile da postoji vrlo uska povezanost između razine obrazovanja i siromaštva. Obrazovanje utječe na razinu produktivnosti, jer pojedincima pruža potrebno znanje i vještine. Više razine ljudskog kapitala povezane su s višim razinama, ako ljudi mogu zaraditi veće prihode, postoji manja vjerojatnost da će oni živjeti u siromaštvu. Politika borbe protiv siromaštva u području obrazovanja u razvijenim zemljama više je povezana s omogućavanjem pristupa visokom obrazovanju. Postoje mjere koje su usmjerene na pružanje veće šanse za obrazovanje za siromašne mogu uključivati državne zajmove i stipendije, subvencioniranje troškova stanovanja, hrane i slično.

Pored obrazovanja kao jednog od načina u politici borbe protiv siromaštva, nastoji se provoditi putem oporezivanja, ali ne može se primarno provoditi, ali istina je da vrsta poreznog sustava može snažno utjecati na razinu siromaštva i nejednakosti (progresivni porezni sustav u načelu će smanjiti nejednakost i siromaštvo). Izravni utjecaj putem porezne politike o siromaštvu ostvaruje se putem poreznih olakšica za obitelji koje godišnje zarađuju manje od određene razine dohotka.

Programi socijalne sigurnosti nisu odmah usmjereni na ublažavanje siromaštva. Njihova je uloga da nadoknade izgubljene prihode od posla koje su pojedinci izgubili svojom krivnjom. Ti programi nisu predviđeni, ali ovise o evidenciji doprinosa, što znači da takve pogodnosti mogu biti one koje dobivaju svi koji ispunjavaju uvjete (dob, kontinuitet zaposlenja u određenom razdoblju i sl.), bez obzira na visinu dohotka. Sustav socijalne sigurnosti nije adekvatan za obranu od siromaštva, iz razloga što u ovakvim programima koji se bore protiv siromaštva veliki broj ljudi nije pokriveni, osobito u situacijama pada zaposlenosti. Postoje mnogi mehanizmi, jedan od važnijih mehanizma za dohodovnu potporu siromašnima je socijalna pomoć, osnovni socijalni transferi. To uključuje programe namijenjene ili usmjerene isključivo na siromašne i koji uključuju obvezu znači test. Glavni cilj socijalne pomoći ili transfera na temelju provjere imovinskog stanja je sprječavanje ekstremnog osiromašenja i socijalne isključenosti. Suvremeni programi protiv siromaštva privilegiraju usmjeravanje na univerzalnost u situaciji u kojoj postoje pritisci na izdatke za socijalnu skrb. Politike protiv siromaštva uglavnom obuhvaćaju mjere i programe koji financira i provodi Vlada ili država. Međunarodne i Nacionalne strategije u borbi protiv siromaštva sve češće inzistiraju na tome da politika protiv siromaštva bude sveobuhvatna, posebno s obzirom na široko prihvaćeno stajalište siromaštvo se ne može svesti samo na nedostatak materijalnih ili financijskih resursa.

10

¹⁰ Poverty and Social Transfers in Croatia <https://hrcak.srce.hr/file/9244>

3. NEZAPOSLENOST

Nezaposlenost se, uz inflaciju, smatra, najvećim ne samo gospodarskim već i društvenim problemom današnjice. Ona povijesno nastaje pojavom privatnog vlasništva i pojavom najamnog rada. Stanovništvo možemo podijeliti u dvije kategorije; one koji sudjeluju u radnoj snazi i one izvan nje. Sama radna snaga sastoji se od ljudi koji su zaposleni i onih koji su nezaposleni, ali aktivno traže posao. Nezaposlenost je stanje u kojoj osoba aktivno traži zaposlenje nije u mogućnosti naći ga. Najčešća mjera kojom se izražava relativna nezaposlenost je stopa nezaposlenosti, koja predstavlja omjer između broja nezaposlenih osoba i broja osoba u punoj snazi. Međutim, stopa nezaposlenosti prikazuje broj nezaposlenih radnika kao dijela radne snage. Događa se da unutar bilo kojeg mjeseca neki zaposlenici gube svoj posao, a neki nezaposleni radnici ga pronalaze, što dovodi do protoka radnika u zaposlenost i izvan nje. Upravo ovi tokovi čine cjelokupnu stopu nezaposlenosti, ali sama stopa nam ne govori ništa o samim tokovima.¹¹

Međunarodna standardna definicija nezaposlenosti prema uputama ILO-a (International Labour Organisation) zasniva se na tri kriterija koja moraju istovremeno biti zadovoljena: „bez posla“, „na raspolaganju trenutno za posao“ i „tražeći posao“. Prema tome u nezaposlene osobe spadaju sve one koje su starije od određene dobne granice za mjerenje ekonomski aktivnog stanovništva, koje su tijekom tog razdoblja bile:

„bez posla“, tj. nisu imale plaćeno zaposlenje ili bile samozaposlene kako predviđa međunarodna definicija zaposlenosti,

„na raspolaganju trenutno za posao“, tj. bile spremne započeti s poslom u svakom trenutku tijekom referentnog razdoblja,

„tražeći posao“, tj. one koje su radile određene korake i stvari s ciljem da pronađu plaćeno zaposlenje ili samo zaposlenje.

Potrebno je napomenuti da se u formuliranju ovih triju kriterija međunarodni standardi ne pozivaju na neki propis ili zakonsku odredbu. Kriteriji se odnose isključivo na aktivnosti osobe tijekom određenog razdoblja promatranja.

¹¹ Marija Bušelić, Suvremeno tržište rada, Pula, 2017, str. 99.

Prema Ciravegni nezaposlenost možemo definirati i kao neuravnoteženu situaciju u kojoj je došlo do nedovoljnog korištenja postojeće radne snage koja je raspoloživa da bude korištena pod postojećim uvjetima rada i plaća. (Ciravegna, 1985). Ova definicija uključuje i radnu snagu koja je djelomično zaposlena s obzirom na uobičajeni stupanj zaposlenja te one zaposlene koji odrađuju manje radnih sati od onih ugovorenih. Nezaposlenost se može odrediti kao višak ponude rada (u smislu broja ljudi) s obzirom na mogućnost zaposlenja.¹²

Nezaposlenost je egzistencijalni problem svakog pogođenog pojedinca je nema mogućnosti svoju radnu energiju pretvoriti u novac i njime na tržištu kupovati dobra koja svakodnevno koristi. Dakle, na individualnoj razini postoji ekonomski gubitak propuštene zarade danas, ali i smanjenje proizvodnih sposobnosti koje umanjuju mogućnosti za zaradu u budućnosti.¹³

Nezaposlenost je fenomen koji ne pogađa samo nezaposlenog pojedinca. Ona pogađa i obitelj nezaposlenog, ali i širu društvenu zajednicu. Nezaposlenost predstavlja jedan od najtežih problema za gospodarstvo jer znači izostanak proizvodnje i prihoda, izaziva visoke fiskalne troškove (povećavaju se socijalni transferi, potpore nezaposlenima i za zapošljavanje, a smanjeni su porezi i doprinosi koje bi zaposleni plaćali), pridonosi značajnoj "razgradnji" ljudskog kapitala gospodarstva, povećava nejednakost i neravnopravnost u društvu.

3.1. Ulazak i izlazak iz nezaposlenosti

U nezaposlenost se može ući bilo izlaskom iz zaposlenosti bilo ulaskom na tržište rada iz neaktivnosti. Uobičajene smjerove ulaza u nezaposlenost prikazan je na Slika br. 1. na koje se nalaze podaci o novo prijavljenim nezaposlenima iz evidencije HZZ-

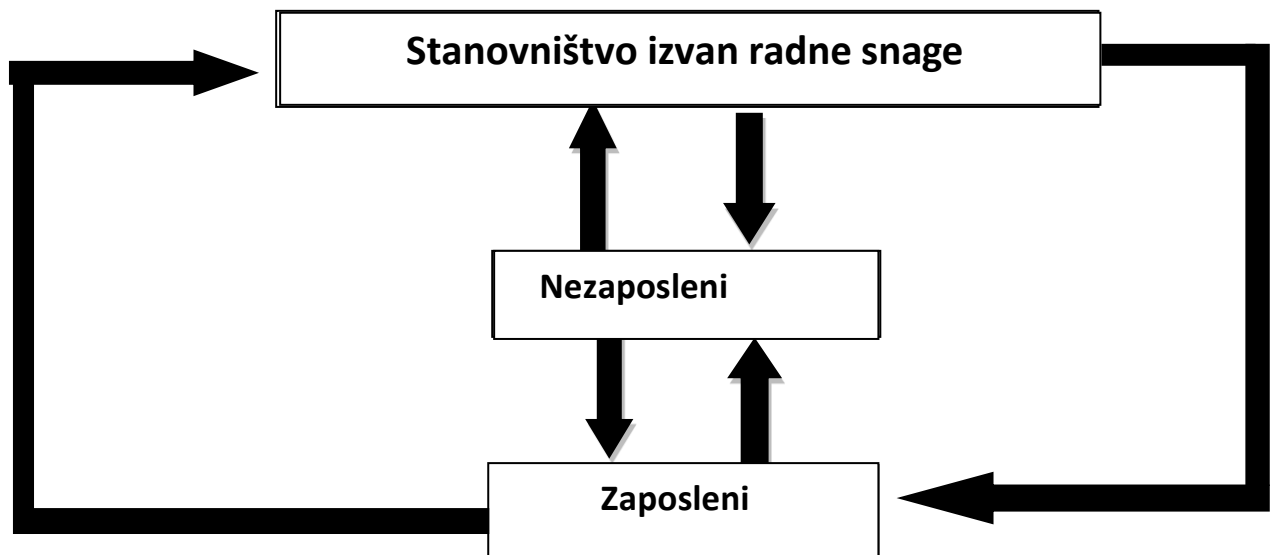
¹² Marija Bušelić, Suvremeno tržište rada, Pula, 2017, str. 100.

¹³ V. Čavrak (ur), I. Družić, V. Barić, P. Grahovac, T. Gelo, N. Karman Aksentijević, Ž. Mrnjavac, A. Obadić, Ž. Pašalić, Š. Smolić, J. Šimurina, J. Tica, Gospodarstvo Hrvatske, Zagreb. 2011. str. 136.

a za 2007. godinu. Iz neaktivnosti, dakle školovanja, roditeljstva, skrbi o domaćinstvu, produljene bolesti ili >>pauze<< u karijeri, u nezaposlenost je pristiglo oko dvije petine (39%) novo prijavljenih nezaposlenih, od čega 60% nije imalo prethodnog radnog iskustva. Preostale tri petine (61%) ušle su u nezaposlenost izravno po gubitku posla. Među nezaposlenima s prethodnim radnim iskustvom najbrojnije su osobe kojima je istekao ugovor na određeno vrijeme (60%), zatim oni kojima je dan otkaz zbog smanjenja obima posla ili restrukturiranja tvrtke (21%), dok su nezaposleni koji su ostali bez posla radi prestanka obavljanja djelatnosti ili stečaja tvrtke vrlo rijetki (2%), Osobe obično ne ostaju bez posla svojom voljom – među novo prijavljenim nezaposlenima, oni koji su sporazumno prekinuli radni odnos (11%) ili sami dali otkaz (3%) čine manjinu.

14

Slika 1. Shema promjene statusa na tržištu rada

Izvor: Vlastita izrada prema: V. Puljiz, G. Bežovan, T. Matković, Z. Šućur, S. Zrinščak, Socijalna politika hrvatske, Zagreb, 2008.

I način izlaza iz nezaposlenosti se razlikuju. Nezaposlenost se može uspješno napustiti sklapanjem na određeno vrijeme ugovora o radu s poslodavcem (koji od 2003. do 2006. čine 83%-86% ugovora sklopljenih s nezaposlenim osobama prijavljenima pri HZZ-u), zapošljavanjem na neodređeno vrijeme, radom >>na crno<< ili u neslužbenom gospodarstvu te, u manjini slučajeva, pokretanjem vlastitog

¹⁴ V. Puljiz, G. Bežovan, T. Matković, Z. Šućur, S. Zrinščak, Socijalna politika hrvatske, Zagreb, 2008. str. 166.

poduzeća ili obrta. Drugi mogući izlazi iz nezaposlenosti vode izvan tržišta rada: u mirovinu, neaktivnost ili, u Hrvatskoj vrlo rijetko, na (do)školovanje. Kao što svi zaposleni nemaju šansu da postanu nezaposleni, tako niti svi nezaposleni nemaju istu šansu zaposliti se. Izlaz iz nezaposlenosti otežavaju:

neadekvatna razina ljudskog kapitala tražitelja posla – najčešće u vidu niske razine obrazovanja, neposjedovanje znanja i vještina za kojima postoji potražnja ili manjak relevantnog radnog iskustva

nepoželjne osobne karakteristike nevezane izravno s tržištem rada – poslodavci nisu skloni zapošljavati kandidate koji se smatraju manje pouzdanima ili upitno motiviranim. Ovo nije ograničeno tek na osobe s kriminalnim dosjeima ili problemima ovisnosti, koje izuzetno teško nalaze kvalitativne poslove, već određene poteškoće u zapošljavanju mogu imati i čitave demografske skupine (premladi, prestari, žene, Romi, osobe s invaliditetom) za koje među poslodavcima postoji predodžba da bi bile manje produktivne, posvećene ili lojalne poslu.

kretanja na tržištu rada – šanse zapošljavanja oslikavaju i makro-trendovi nevezani s osobinama tražitelja zaposlenja. Opća potražnja za radom može biti niska uslijed gospodarske krize (tzv. ciklička nezaposlenost) ili visoke cijene rada, a porasti u vrijeme ekonomskog rasta. Intenzitet potražnje za pojedinim zanimanjima varira kroz vrijeme. Također, na šanse zapošljavanja utječu sezonska kretanja na tržištu rada (u sektorima poljoprivrede, građevine i turizma radnici se pretežno zapošljavaju sezonski tijekom toplijeg dijela godine). I sam obim ponude rada oblikuje šanse zapošljavanja – u uvjetima visoke nezaposlenosti svaka nezaposlena osoba ima puno više takmaca nego u uvjetima niske nezaposlenosti.¹⁵

3.2. Mjerenje nezaposlenosti

Postoji više izvora za prikupljanje podataka o nezaposlenima (anketa, uredi za zapošljavanje, socijalni uredi, porezni uredi...). Među njima najzastupljenija su dva načina. Prvi se odnosi na evidenciju nezaposlenih prijavljenih u javnim uredima za

¹⁵ Ibidem, 167. str

zapošljavanje, a drugi na periodično anketiranje uzroka radne snage prema anketi kućanstva.

3.2.1. Evidencija nezaposlenih prijavljenih u javnim uredima za zapošljavanje ili administrativno mjerenje nezaposlenosti

U svrhu pomoći osoba koje su nezaposlene osnovani su službe i uredi za zapošljavanje. Službe i uredi za zapošljavanje osobe koje traže zaposlenje oni registriraju, a ta registracija daje informacije o dostupnoj radnoj snazi poslodavcima. Ove službe vode evidenciju o nezaposlenim osobama, a ta evidencija služi kao pouzdan izvor statističkih podataka o broju nezaposlenih osoba. Postoje brojne prednosti ovog izvora kao što su jednostavnost, dostupnost podataka te mali troškovi prikupljanja tih podataka. Kako postoje brojne prednosti tako i postoje brojni nedostaci. Kod svake promjene kriterija za ostvarivanje materijalne naknade nezaposlenim osobama mijenja se i broj registriranih nezaposlenih osoba. Postoji veliki broj osoba koje ne traže posao, ali javljaju se zbog naknade. Javni ured je samo posrednik ne tražitelj posla pa postoje i osobe koje samostalno traže posao i nisu evidentirane u ured za zapošljavanje. Služba za zapošljavanje bilježi samo nezaposlene osobe, ali ne i ukupnu radnu snagu.

Prema Zakonskim odredbama (registrirana nezaposlenost), nezaposlena osoba je osoba koja je u dobi od 15 do 65 godina koja je djelomično sposobna ili u potpunosti sposobna za rad koja nije u radnom odnosu, ali aktivno traži posao, koja nema registrirano trgovačko društvo ili neku drugu pravnu osobu ili ako nema više od 25% udjela u njima, te nije član nekog trgovačkog društva, nema registriran obrt, neko slobodno zanimanje ili djelatnost kao što je šumarstvo i poljoprivreda i nije osigurana kao poljoprivrednik po određenim propisima mirovinskog osiguranja, koja ne obavlja domaću radinost ili sporedno zanimanje prema posebnom propisu i nije zaposlena prema posebnom propisu, nije korisnik mirovine jer nije ostvario pravo na nju, ali ako je po nekim određenim osnovama ostvario to pravo, ali ona mu se ona ne isplaćuje, nema nekog mirovinskog osiguranja po osnovi, ali mu se ona ne isplaćuje, nema mirovinskog osiguranja po osnovi sezonskog rada, ukoliko za određeno vrijeme nema radne sposobnosti prema procjeni centra za profesionalnu rehabilitaciju, te nije redovit student ili učenik, ukoliko ne ostvari veći novčani primitak iz drugih izvora

tijekom godine u odnosu na materijalnu naknadu koju mu je zavod isplatio, prema izvoru Središnjeg registra osiguranika.¹⁶

3.2.2. Anketno mjerenje nezaposlenosti

Najopsežnija anketa o obilježjima tržišta rada koja se provodi na uzorku kućanstva je anketa o radnoj snazi. Cilj ankete je prikupiti podatke o veličini, obilježjima i strukturi aktivnog društva i neaktivnog društva. U skladu s metodološkim načelima i pravilima provodi se anketa o radnoj snazi.

Definicija zaposlenosti prema Anketi o radnoj snazi uključuje osobe koje su u referentnom tjednu obavile bilo koji posao za novac ili plaćanje u naturi. Ta zaposlenost obuhvaća zaposlenike u poslovnim i javnim subjektima, samozaposlene i članove obitelji koji su radili za naknadu prema dogovorenom ugovoru, za plaćanje u naturi ili novcu. Osobe koje su radile bar jedan sat u referentnom tjednu bez obzira na status osobe i način plaćanja za obavljeni rad obuhvaćaju se anketom o radnoj snazi. Kućanice, studenti i umirovljene osobe mogu biti oni zaposleni u anketi o radnoj snazi temeljem obuhvata zaposlenih. U zaposlene se također ubrajaju prema anketi i svi zaposleni ili samozaposleni koji su u referentnom tjednu trenutačno bili odsutni sa njihovog trenutačnog posla, a kod istog tog poslodavca vratiti će raditi ili će se vratiti nakon prestanka njihovog radnog odnosa na istu aktivnost koju su obavljali.

Stopa nezaposlenosti je omjer broja nezaposlenih i aktivnog stanovništva ili radne snage (zaposleni i nezaposleni koji aktivno traže posao) izražen kao postotak. Ona oslikava ekonomsko i socijalno stanje jednog društva, no ima i nedostataka, a primarno se odnose na nemogućnost uočavanja trajanja i strukture nezaposlenosti. Stopa zapošljavanja u tekućoj godini izračunava se kao zbroj zaposlenih tijekom godine podijeljeno s brojem nezaposlenih na početku godine uvećano za broj novo prijavljenih tijekom godine pomnoženo sa 100. Osim stope nezaposlenosti, postoje i druga mjerenja: stope nezaposlenosti u ekvivalentima punog radnog vremena, stope iskorištenosti potencijalne količine rada, izgubljenih radnih sati, indeksa težine

¹⁶ Marija Bušelić, *Suvremeno tržište rada*, Pula, 2017, str. 100 – 101.

nezaposlenih, odnos zaposleni – stanovništvo, ponderirane stope nezaposlenosti, odnos stope nezaposlenosti i potencijalnog outputa, prirodna stopa nezaposlenosti.¹⁷

¹⁷ Marija Bušelić, *Suvremeno tržište rada*, Pula, 2017, str. 101-104.

4. PRIKAZ SIROMAŠTVA U DRUŠTVU RH

Prema određenim pokazateljima Hrvatska se nalazu u tranziciji te se svrstava u nerazvijene zemlje. Nakon što je Hrvatska postala osamostaljena neovisna država siromaštvo dobiva potpuno novo značenje te poprima novi oblik. Siromaštvo se u današnje vrijeme najviše povezuje uz pojam nezaposlenost čija stopa u veljači 2018. godine iznosila 9,6% te pripada u skupinu zemalja sa najbrže padajućom stopom nezaposlenosti u Europskoj Uniji. (EUROSTAT veljača 2018). Zbog vremenskih neprilika i cijena pojedinih žitarica na koje se nije moglo utjecati poljoprivrednici u Hrvatskoj su uvijek pod velikim rizikom, no ulaskom u Europsku Uniju stanje poljoprivrednika se znatno poboljšalo tako što Europska Unija daje brojne poticaje za eko proizvodnju i slično. Posljednjih godina došlo je do spuštanja linije siromaštva točnije snižavanja kriterija standarda u društvu. Prikazano je kroz opadanje kupovne moći, smanjenje plaća te pad životnog standarda općenito. U Republici Hrvatskoj što se tiče osiromašivanja na udaru su ona mjesta gdje se većina stanovništva bavi poljoprivredom najviše su to Baranja i Slavonija, ali uz poljoprivredu tu je i iseljavanje u inozemstvo radi nemogućnosti pronalaska posla koji je isto važan čimbenik osiromašivanja navedenih područja. Siromaštvo u Hrvatskoj kontinuirano se mjeri unatrag tridesetak godina na temelju jedinstvene metodologije Statističkog ureda Europske unije (Eurostata).

Vodeći nacionalni problem koji poprima sve veće razmjere u Republici Hrvatskoj je siromaštvo. Taj problem sve većih razmjera vidi se u trendu rasta siromašnih osoba. "Očito je da je broj siromašnih značajno porastao u svim bivšim socijalističkim zemljama pa tako i u Hrvatskoj. Glavne razloge sve većeg siromaštva u našem društvu treba tražiti u: ratnim zbivanjima, tranziciji, koja sama po sebi vodi povećanoj nezaposlenosti i osiromašivanju, neefikasnosti sistema socijalne sigurnosti i drugih tipova socijalne zaštite, koji ne uspijevaju spriječiti >>upadanje<< pojedinaca u siromaštvo niti <<izbaviti<< one pojedince koji već jesu u siromaštvu. Zadnjih desetak godina došlo je do opadanja životnog standarda svih slojeva društva, a najviše onih koji žive samo od vlastitih plaća.¹⁸ Važnije promjene i praćenje u suzbijanju siromaštva u Republici Hrvatskoj događaju se zadnjih par godina, a to se najviše očituje od kad je Republika Hrvatska postala članicom Europske Unije.

¹⁸ Z.Šućur, Siromaštvo, Zagreb, 2001., str 135

4.1. Pokazatelji siromaštva u Hrvatskoj 2010. - 2017. godine

U ovome dijelu prvo će se analizirati osnovni pokazatelji siromaštva. Prethodno se raspravljao o osnovnim pokazateljima siromaštva. U nastavku se analiziraju pokazatelji koji se temelje na konceptu relativnog siromaštva koji uzima u obzir pokazatelje kao što su broj članova ili veličinu kućanstva, raspoloživi dohodak kućanstva, distribucijski dohodak unutar same populacije te ginijev koeficijent. Pokazatelj stope rizika od siromaštva je vodeći pokazatelj, koji u 2017. godini iznosi čak 20%. Ukazuje da 20% ukupnog stanovništva Hrvatske raspolaže dohotkom koji je ekvivalentan te koji je ispod praga rizika od siromaštva.

O osnovnim pokazateljima siromaštva u Republici Hrvatskoj detaljnije slijedu u nastavku (Tablica 1.).

Tablica 1. Pokazatelji siromaštva u Hrvatskoj 2010.-2017. godine

Osnovni pokazatelji	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Stopa rizika od siromaštva, %								
Ukupno	20,6	20,1	20,5	19,5	19,4	20,0	19,4	20,0
Muškarci	19,8	20,0	19,4	18,8	18,7	19,3	18,6	18,9
Žene	21,4	22,1	21,6	20,3	20,1	20,6	20,4	20,9
Prag rizika od siromaštva, kune								
Jednočlano kućanstvo	25 200	24 240	24 122	22 916	23 760	25 000	26 156	28 070
Kućanstvo s dvije odrasle osobe i dvoje djece	52 920	50 904	50 656	48 124	49 896	52 500	54 928	58 946
Osobe u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, %	31,1	32,6	32,6	29,9	29,3	29,1	27,9	26,4
Stopa rizika od siromaštva prije socijalnih transfera, %								
Socijalni transferi nisu uključeni u dohodak	-	32,7	32,3	29,9	29,3	29,1	27,9	26,6
Mirovine i socijalni transferi nisu uključeni u dohodak	32,8	46,7	45,7	44,6	45,2	45,2	44,8	43,2
Ginijev koeficijent, %	31,6	31,2	30,9	30,9	30,2	30,6	29,8	29,9

Izvor: Vlastita izrada prema https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2015/sljh2015.pdf (8.5.'19.)

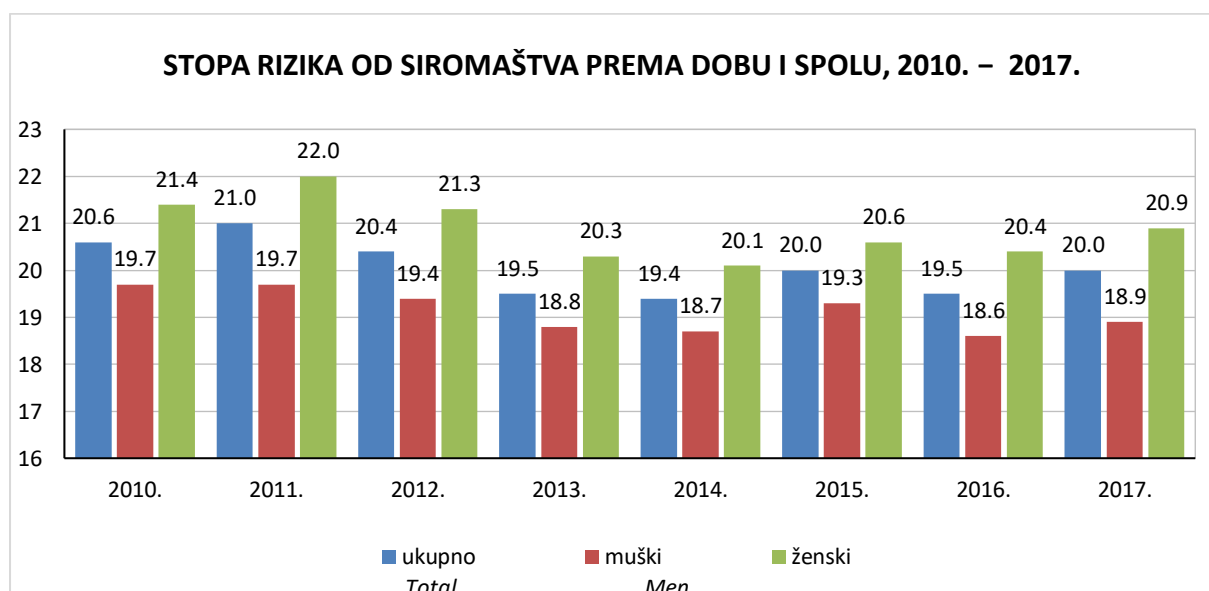
Tablica 1. prikazuje osnovne pokazatelje siromaštva u Republici Hrvatskoj od 2010. godini do 2017. godine. Iz tablice je moguće vidjeti da je u postocima izražena stopa rizika od siromaštva te da od 2011. godine opada sve do 2015. godine kada se bilježi njezin rast za 0,6%. Taj rast traje samo godinu dana te se već sljedeće godine 2016. događa ponovni pad stope rizika od siromaštva na 19,4%. U kunama izražen prag rizika od siromaštva bilježi pad sve do 2014. godine kada iznosi 23,760 kuna, nakon čega bilježi rast gdje u 2017. godine poprima vrijednost od 28,070 kuna. Opada broj osoba koje su u riziku od siromaštva u promatranom, na samom kraju promatranog razdoblja iznosi visokih 26,4%. Iz priložene tablice moguće je uočiti i pad Ginijeva

koeficijenta za 1,8% od početka promatranog razdoblja, ali ukazuje na sve manju nejednakost u raspodjeli dohotka.

4.2. Prikaz stope rizika od siromaštva prema dobi i spolu 2010. - 2017. godine

Radi bolje analize situacije u Hrvatskoj, daje se analiza prikaza stope od siromaštva prema spolu i dobi u 2010. godini do 2017. godini.

Grafikon 1. Prikaz Stope rizika od siromaštva prema dobi i spolu 2010. - 2017. godine

Izvor: Vlastita izrada prema danima podacima iz Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske (8.5.'19)

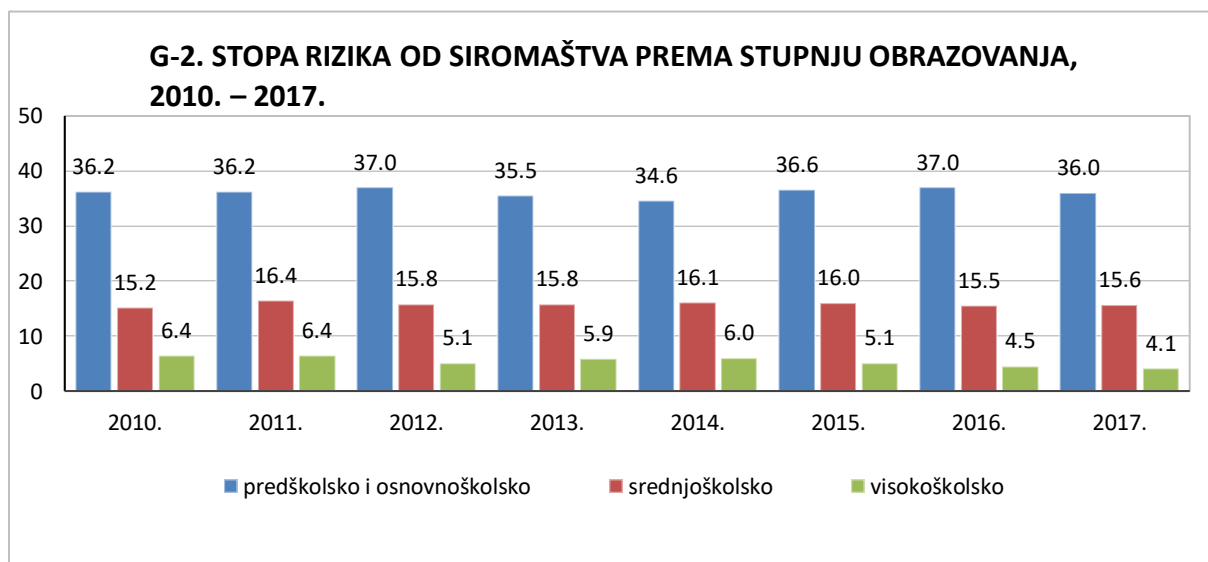
Iz grafikona 1. moguće je očitati ukupnu stopu rizika od siromaštva koja je najviša 2011. godine kada iznosi 20.6% te nakon te iste godine stopa rizika je u opadanju i 2017. godine iznosi 1.1% manje nego 2011. godine. Također iz grafikona moguće je očitati stopu rizika od siromaštva na primjeru žena kroz promatrani niz godina. Kroz isti promatrani niz moguće je uočiti da je ta stopa rizika najviša 2011. godine gdje iznosi 22% te opada. Najveći pad se vidi u 2014. godini kada taj rizik iznosi 20,1% što ima veze sa ulaskom Republike Hrvatske u EU 2013. godine. Zatim se događa

rast stope rizika sve do 2017. godine kada iznosi 20.9%. Što se tiče muškaraca najveći faktor rizika od siromaštva je bio 2010. godine kao i 2011. godine kada iznosi 19.7%. Prema danim i prikazanim podacima jasno se vidi da muškarci imaju najmanji rizik od siromaštva.

4.3. Pokazatelj stope rizika prema stupnju obrazovanja 2010. – 2017. godine

U ovom dijelu grafički će se prikazati pokazatelj stope rizika prema stupnju obrazovanja u razdoblju do 2010. do 2017. godine gdje su prikazani predškolsko i osnovnoškolsko, srednjoškolsko te visokoškolsko obrazovanje.

Grafikon 2. Prikaz stope rizika od siromaštva prema stupnju obrazovanja 2010. - 2017. godine

Izvor: Vlastita izrada prema podacima iz Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske (8.5.'19.)

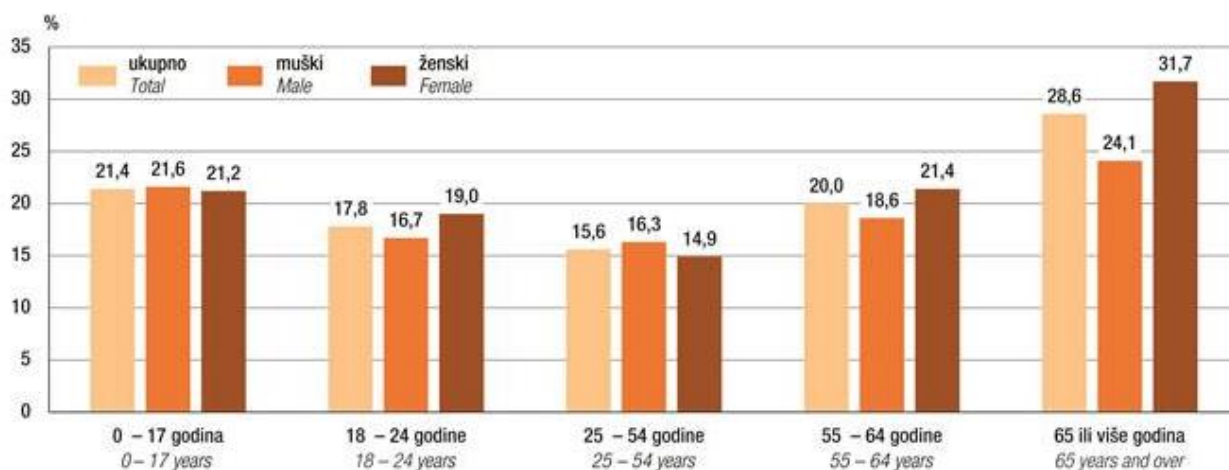
Prema danim podacima iz grafikona 2. jasno je kako najmanju stopu rizika od siromaštva imaju osobe sa visokoškolskim obrazovanjem koje sve iz godine u godinu smanjuje tako da 2017. godine iznosi tek 4.1%. Jednaku stopu rizika koja varira najviše 1.5% imaju osobe predškolskog i osnovnoškolskog obrazovanja kroz

promatrani niz godina, također i osobe srednjoškolskog obrazovanja imaju podjednake stope rizika od siromaštva kroz promatrani niz godina.

U nastavku se daje detaljnija analiza pokazatelja siromaštva u 2017. godini radi bolje analize trenutne situacije u Republici Hrvatskoj. Godina 2017. je zadnja godina za koju su javno dostupni statistički podaci na Državnom zavodu za statistiku Republike Hrvatske. U 2017. godini stopa rizika od siromaštva iznosila je 20% od čega je ista ta stopa za žene iznosila 20,9% što je u odnosu na muškarce više za 2%, više od 26% iznosila je stopa rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti, točnije 26,4%. U istoj promatranoj godini Ginijev koeficijent iznosi 29,9% što prikazuje sve manju nejednaku raspodjelu dohotka.

U 2017. godini najvišu stopu rizika od siromaštva prema spolu i dobi imaju osobe u dobi 65 ili više godina te iznosi 28,6%. Razina prema spolu najveća je u toj dobnoj skupini kod muškaraca iznosi 24,1%, a kod žena stopa rizika od siromaštva iznosi 31,7%. U Republici Hrvatskoj izdvaja se ozbiljan problem siromaštva u djece.

Grafikon 3. Stopa rizika od siromaštva u 2017. godini prema spolu i dobi (%)

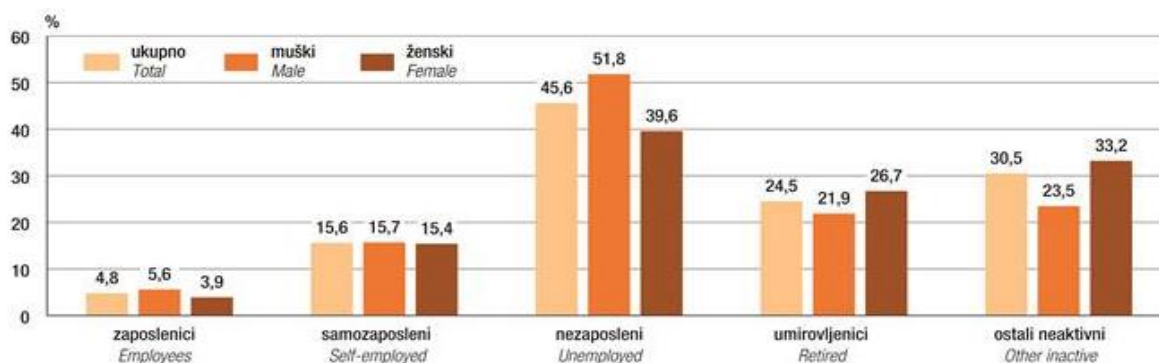

Izvor: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/14-01-01_01_2018.htm (8.5.'19.)

Prema danim podacima iz grafikona 3, jasno je kako je najmanji rizik od siromaštva je kod osoba koje su u dobi od 25 do 54 godine gdje su za 1,4% zastupljeniji muškarci od žena za razliku od ostalih danih skupina gdje su žene puno više izloženi riziku od siromaštva od muškaraca. Osim analize pokazatelja stope rizika od siromaštva prema dobi i spolu, potrebno je i proučiti s gledišta statusa

aktivnosti, točnije radnog statusa (Grafikon 4.).Prema najčešćem statusu aktivnosti izračunata je stopa rizika od siromaštva za osobe u dobi od 18 ili više godina.

Grafikon 4. Stopa rizika od siromaštva prema najčešćem statusu aktivnosti i spolu u 2017. godini

Izvor: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/14-01-01_01_2018.htm (8.5.'19.)

Iz grafikona 4. može se vidjeti da riziku od siromaštva najizloženiji su nezaposlene osobe i to iznosi 45,6% i to muškarci za 12,2% više od žena. Slijede ostale neaktivne osobe gdje prevladavaju žene te umirovljenici. Umirovljenici i žene su ujedno i najviše pogođene skupine građana u Republici Hrvatskoj s gledišta siromaštva i socijalne isključenosti. Na primjeru osoba koje rade, samozaposlene žene su najizloženije siromaštvu.

5. PRIKAZ NEZAPOSLENOSTI I ZAPOSLENOSTI U DRUŠTVU RH OD 2000. DO 2018. GODINE

Posljedice rata, strukturalne promjene gospodarstva, otpuštanje zaposlenih, likvidacija i stečaj poduzeća te razmjerno smanjenje mogućnosti zapošljavanja su razlog nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj.¹⁹

Javlja se i loša makroekonomska politika i privatizacija, uz to se još i događa odgađanje provođenja strukturnih reformi u Republici Hrvatskoj, za koje se smatra da su glavni krivci visoke stope nezaposlenosti danas u Hrvatskoj. Između dinamike otvaranja i zatvaranja radnih mjesta postoji nesrazmjer koji dovodi do brzog propadanja velikog broja poduzeća u javnim sektorima, istodobno na uslugama trgovanja razvija se privatni sektor, a ne na proizvodnji. Proces saniranja nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj je složen iz razloga što je i sama nezaposlenost u Hrvatskoj složena. Radi procesa privatizacije u javnom sektoru dolazi do gubitka velikog broja radnih mjesta te se za otpuštene djelatnike pokušava pronaći rješenje u prijevremenom odlasku u mirovinu. Glavni problem provođenja takve ekonomske politike je preveliki broj osoba koje su umirovljene koje traže velika financijska sredstva za naknade, a fond invalidskog i mirovinskog osiguranja nema dovoljno sredstava na raspolaganju koja bi riješila njihov problem.

Dvadesete godine velikim dijelom su odgovorne za događaje i stanje u Hrvatskoj. Poseban obol tranzicijskom razdoblju dale su devedesete godine od raspada Jugoslavije pa sve do ratnog i poratnog razdoblja.²⁰ Ratno stanje u Republici Hrvatskoj je uzrokovalo gubitke radnih mjesta, osiromašivanje hrvatskog gospodarstva te je došlo do povećanja broja nezaposlenih radi velikih razaranja koja su se dogodila, a posljedice toga u Hrvatskoj se osjete i danas. Značajno oživljavanje gospodarske aktivnosti krajem 1990-ih i početkom 2000-ih nije praćeno izrazitim i bržim zapošljavanjem te se ukupan broj zaposlenih samo neznatno povećao. Prema strukturi zaposlenih po djelatnostima, Hrvatska se sve više približava razvijenim društvima, što znači da se smanjuje udio poljoprivrednih, stagnira udio nepoljoprivrednih i povećava se udio uslužnih djelatnosti. Veliki utjecaj na stopu

¹⁹ Ott, Katarina: Javne financije u Hrvatskoj, treće promijenjeno izdanje, Institut za javne financije, Zagreb 2007., str. 121.

²⁰ Vukelić, Anton: Anomija pojedinih socijalnih grupa suvremenog hrvatskog društva, Zagreb, 2002., (str.125.)

nezaposlenosti poslije rata ima kriza koja se pojavila 2008. godine. Iste godine bilo je najviše zaposlenih čak 1,555000 osoba. Od 2004. godine do 2008. godine stopa nezaposlenosti je u blagom padu, no globalna financijska kriza 2009. godine koja je u potpunosti zahvatila tržište rada izazvala je makroekonomske poremećaje te zbog kojih dolazi do naglog povećanja stope nezaposlenosti.

2000. godina je bila godina kada je broj nezaposlenih osoba bio najviši u posljednjih osamnaest godina, iznosio je 357,872, broj zaposlenih osoba iznosio je 1,341000. Od 2000. godine pa nadalje broj nezaposlenih je varirao, značajnije smanjenje broja nezaposlenih osoba bilo je 2009. godine kada je broj nezaposlenih osoba pao na 236,741 osoba. Na međugodišnjoj razini broj osoba se povećao za 26,4 tisuće ili 11,2%. Prosječna administrativna stopa nezaposlenosti iznosila je u 2009. godini 14,9%. Nakon toga slijedi pad nezaposlenosti gdje svoj minimum doživljava 2008. godine. U 2012. godini broj nezaposlenih osoba iznosio je 324,323, a u 2013. godina bila je prekretnica za Hrvatsku i njezino društvo što utječe na stopu nezaposlenosti, jer te godine Hrvatska postaje članica Europske unije. Broj zaposlenih u 2013. godini pao je za 191000 osoba u odnosu na 2008. godinu kada je započela ekonomska kriza. Broj nezaposlenih osoba 2013. godine iznosi 345,112 osoba što je najveća brojka u proteklih dvanaest godina. Nakon toga broj nezaposlenih počinje polako padati i pada sve do 2016. godine. U tablici 1. prikazan je broj nezaposlenih i zaposlenih osoba od 2000. godine do 2018. godine.

Tablica 2. Broj nezaposlenih i zaposlenih osoba u Hrvatskoj 2000.-2018. godine

Godina	Broj nezaposlenih	Broj zaposlenih
2000.	357,872	1,341,000
2001.	380,195	1,348,000
2002.	389,741	1,359,000
2003.	329,799	1,393,000
2004.	309,875	1,409,000
2005.	308,738	1,420,000
2006.	291,616	1,468,000
2007.	264,448	1,517,000
2008.	236,741	1,555,000
2009.	263,174	1,499,000
2010.	302,425	1,432,000

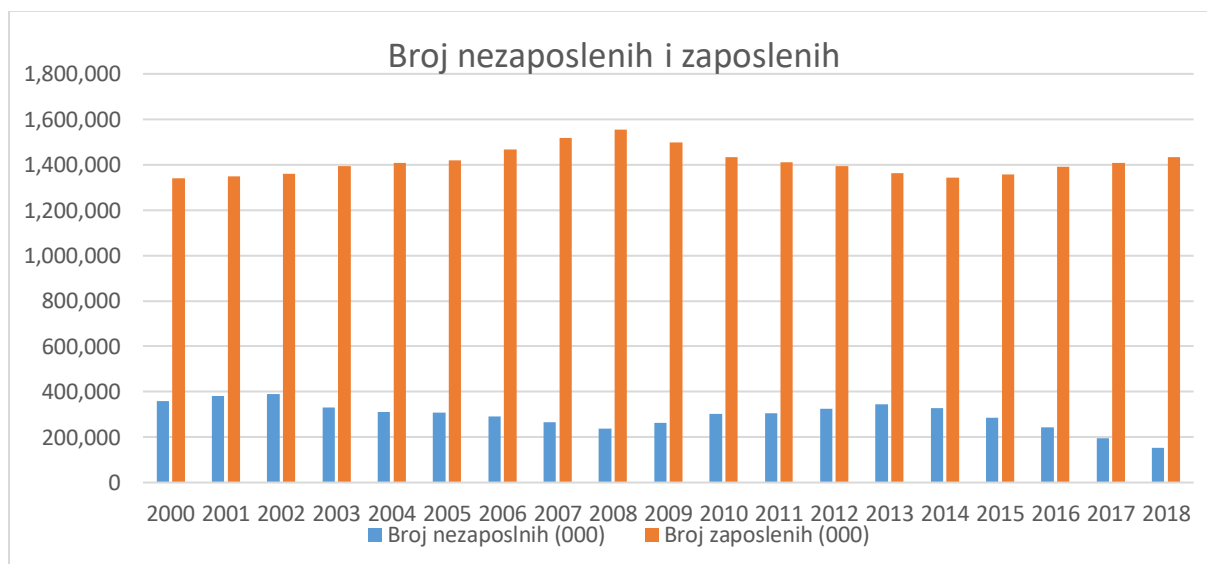
2011.	305,333	1,411,000
2012.	324,323	1,395,000
2013.	345,112	1,364,000
2014.	328,187	1,342,000
2015.	285,906	1,357,000
2016	241,860	1,390,000
2017.	193,967	1,407,000
2018.	153,542	1,432,701

Izvor: vlastita izrada prema: <http://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tiplzvjestaja=1>

(25.3.'19.)

Tablica 2. prikazuje kretanje ukupnog broja nezaposlenih i zaposlenih osoba u Republici Hrvatskoj od 2000. do 2018. godine. Iz tablice je moguće primijetiti da postoje brojne oscilacije u nezaposlenosti i zaposlenosti u posljednjih osamnaest godina. Brojni problemi u gospodarstvu odrazili su se na porast broja nezaposlenosti i zaposlenosti. Kako bi se mogla jasnije vidjeti struktura kretanja broja nezaposlenih u Republici Hrvatskoj kroz navedeni period, podaci će se prikazati i grafički.

Grafikon 5. Grafički prikaz nezaposlenih i zaposlenih osoba u Republici

Izvor: vlastita izrada prema: <http://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tiplzvjestaja=1> i https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/09-02-01_06_2018.htm (6.5.'19.)

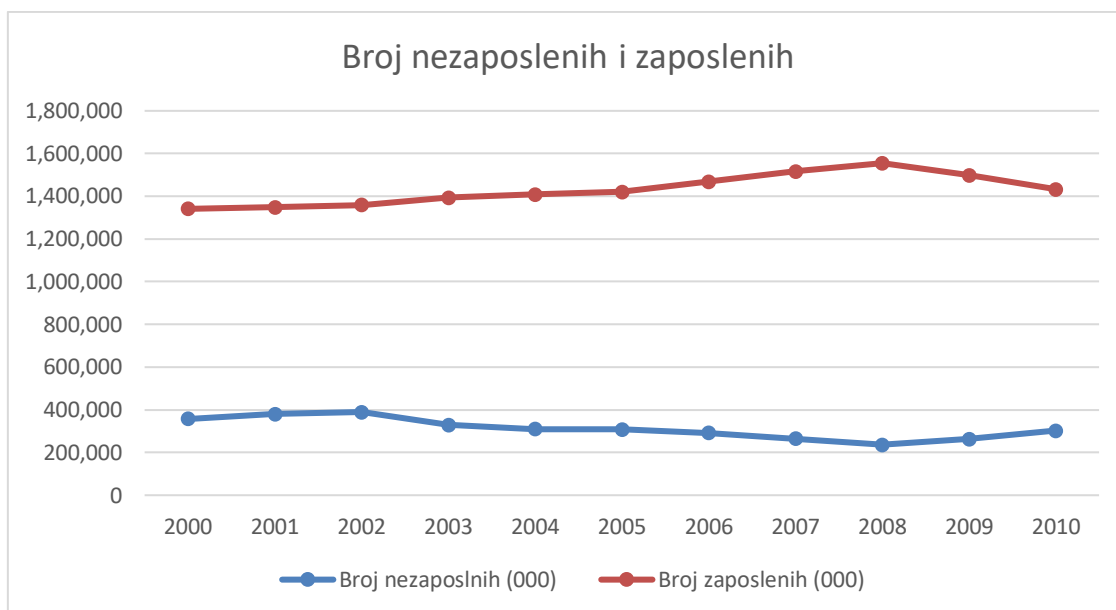
Na grafikonu 5. prikazana je ukupna nezaposlenost i zaposlenost u Hrvatskoj od 2000. do 2018. godine. Promatrajući i analizirajući grafikon 1. može se uočiti neravnomjerno kretanje nezaposlenosti od samog početka 2000. godine te je

dosegla vrhunac nezaposlenosti u 2002. godini i ona je iznosila 389,741. Nakon toga slijedi pad nezaposlenosti gdje svoj minimum doživljava 2008. godine kada iznosi 236,741, nakon toga uslijed gospodarske krize slijedi ponovni rast, ali se stabilizira 2014. godine. Kada je Republika Hrvatska postala članicom Europske Unije 2013. godine zaposlenost se počela smanjivati od 2008. godine pa sve do 2013. godine. Ako se promatra 2000. i 2018. godina može se primijetiti da je u 2018. u odnosu na promatranu 2000. godinu dogodio pad nezaposlenosti za gotovo 205,000. Takav pad nezaposlenosti je posljedica ulaska Hrvatske u Europsku Uniju 2013. godine kao i posljedica pozitivnih mjera koje je poduzela Vlada Republike Hrvatske kako bi smanjila nezaposlenost. Promatranjem grafikona može se primijetiti da je broj zaposlenih u razdoblju promatranih osamnaest godina porastao za 91,701 osoba to također ima veze sa ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju 2013. godine.

5.1. Prikaz nezaposlenosti i zaposlenosti u društvu RH 2000.-2010. godine

U ovom dijelu analizirat će se kretanje nezaposlenosti i zaposlenosti u Republici Hrvatskoj od 2000. do 2010. godine. Navedene godine su izabrane za analizu kako bi se moglo usporediti stanje nezaposlenosti i zaposlenosti u Hrvatskoj prije gospodarske krize koja je započela 2008. godine. Zatim se u nastavku rada uspoređuju stope nezaposlenosti i zaposlenosti prije i poslije gospodarske krize. Na grafikonu 6. prikazano je kretanje broja nezaposlenih i zaposlenih u razdoblju od 2000. do 2010. godine.

Grafikon 6. Kretanje broja nezaposlenih i zaposlenih 2000.-2010. godine

Izvor: vlastita izrada prema: <http://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tipIzvjestaja=1>
(6.5.'19.)

Na grafikonu 6. prikazano je kretanje nezaposlenih i zaposlenih osoba u Republici Hrvatskoj od 2000. do 2010. godine kada se dogodila gospodarska kriza. Broj nezaposlenih osoba od 2000. do 2002. godine je lagano raslo, kada je 2002. godine broj nezaposlenih dosegao 390 000 što je iznimno velik broj. U sljedećim godinama broj nezaposlenih se smanjuje, pa 2006. godine broj nezaposlenih je pao ispod 300 000. U 2007. godini i 2008. godini ima tendenciju pada te u 2008. godini pada ispod 250 000 nezaposlenih osoba. Ako se to usporedi sa 2000. godinom vidi se da je nezaposlenost pala za 70 000 nezaposlenih osoba. U 2008. godini počinje gospodarska kriza koja je do 2009. godine zahvatila gotovo cijelu Hrvatsku, što će se i odraziti na broju nezaposlenih osoba što se vidi na grafikonu. Vidljivo je kako je broj nezaposlenih u 2008. godini relativno nizak pa je evidentiran broj nezaposlenih koji iznosi manje od 250 000 (prema Hrvatskom zavodu za zapošljavanje). Kako kriza počinje dobivati svoj intenzitet, uočava se da i krivulja broja nezaposlenih raste iz godine u godinu. Na temelju podataka iz tablice možemo vidjeti da je zaposlenost bila najviša 2008. godine 1,555,000. Najmanja zaposlenost zabilježena je 2000. godine 1,258,000 nakon čega broj zaposlenih postepeno raste sve do 2008. godine gdje graf doseže najvišu točku. Od 2008. godine pa do 2010. godine graf poprima

putanju pada, što je u konačnici reguliralo smanjenjem zaposlenosti. U 2010. godini ukupna zaposlenost iznosi 1,432,000. Trend padajuće putanje nastavlja se sve do 2015. godine.

5.2. Prikaz nezaposlenosti i zaposlenosti u društvu RH 2010.-2018. godine

U ovome dijelu analizira se kretanje broja nezaposlenih i zaposlenih osoba u vrijeme krize u Hrvatskoj, koja je počela 2008. godine i razvila se 2009. godine.

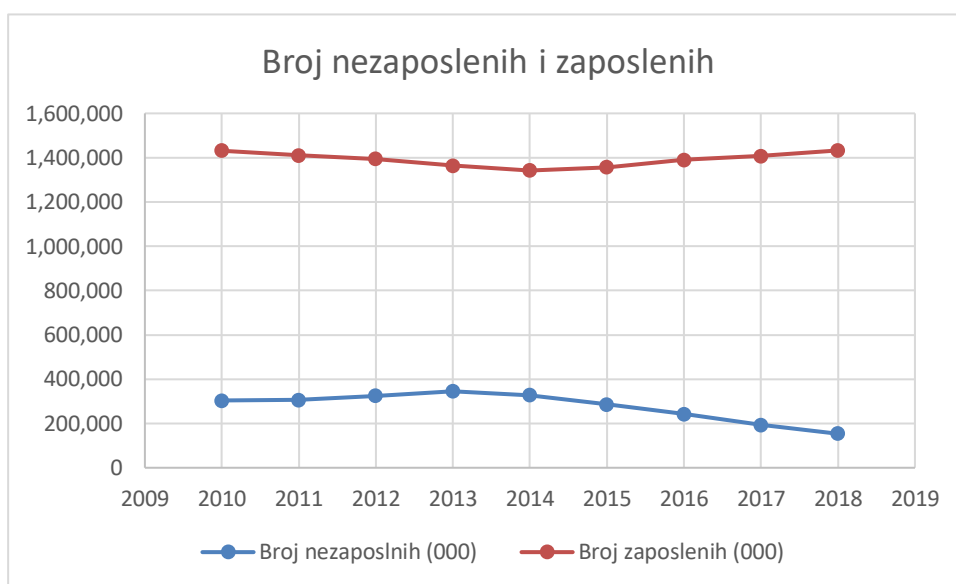
Prema zajedničkim izvješćima Svjetske banke i Programa Ujedinjenih naroda za razvoj vrlo značajan utjecaj na sve segment hrvatskog gospodarstva tako i na pad zaposlenosti i povećanje siromaštva za 3,5% imala je globalna ekonomska kriza.

Zaustavljanjem gospodarskog rasta, padom BDP-a te smanjenjem proizvodnje i potrošnje u Republici Hrvatskoj se razvijala svjetska ekonomska kriza krajem 2008. godine. Značajno smanjenje nezaposlenosti koje je ostvareno 2007. godine i u prvoj polovini 2008. godine pokrenula je svjetska ekonomska kriza, tada je za 6% službeno pala zaposlenost, a to je bilo jednako 6% smanjenju BDP-a u 2009. godini. Prerađivačka industrija, trgovina, građevinska industrija i turizam bili su sektori koji su najviše pogođeni svjetskom ekonomskom krizom. Muški kvalificirani radnici u industrijama koji su bili u najboljim godinama su najčešće gubili posao. Već niska stopa participacije od 57,8% kriza je smanjila još za dodatna 2 postotna boda, to je naglasilo strukturne probleme na tržištu rada te potrebu za djelotvornijim i boljim mjerama za zapošljavanje.²¹

Možemo zaključiti da na hrvatskom tržištu rada kao i na nezaposlenim pojedincima svjetska ekonomska kriza ostavila je značajan trag.

²¹ <http://metro-portal.rtl.hr/sto-je-globalna-kriza-ucinila-hrvatskoj/43714> (25.3.2019)

Grafikon 7. Kretanje broja nezaposlenih i zaposlenih 2010.-2018. godine

Izvor: vlastita izrada prema: <http://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tipIzvjestaja=1>
(6.5.'19.)

Na grafikonu 7. prikazano je kretanje nezaposlenih i zaposlenih u Republici Hrvatskoj od 2010. do 2018. godine. Ovaj raspon godina uzet je da se vidi kretanje nezaposlenosti i zaposlenosti nakon gospodarske krize koja je bila 2008. godine koje je ostavilo posljedice porasta nezaposlenosti sve do 2013. godine kada je Hrvatska postala članica Europske unije, nakon ulaska u Europsku uniju broj nezaposlenih se smanjio. U godini kada je Hrvatska pristupila Europskoj uniji broj nezaposlenih osoba, prema Hrvatskom zavodu za zapošljavanje, iznosio je blizu 350 000 ljudi. Broj zaposlenih se smanjivao od 2013. godine jer su ljudi dobili veću mogućnost za raditi u Europskim zemljama otvorenjem granica. Broj nezaposlenih u 2010. godini ponovno prelazi iznad 300 000 i raste sve do 2013. godine kada doseže broj od čak 350 000 nezaposlenih osoba što je najveći broj nezaposlenih osoba od osnutka Republike Hrvatske. Padajuća putanja zaposlenih je sve do 2014. godine gdje ukupna zaposlenost iznosi 1,342,000. Nakon ulaska 2014. dolazi do rasta putanje zaposlenih i pada putanje nezaposlenih osoba iz razloga što se ljudi sve više iseljavaju za boljim životom i bolje plaćenim poslovima. Može se zaključiti da je u Republici Hrvatskoj povoljniji položaj na tržištu rada od ulaska Hrvatske u Europsku uniju i da je Europska unija doprinijela lakšem zapošljavanju, postupnom izlasku iz krize i stabilizaciji cijelog makroekonomskog područja.

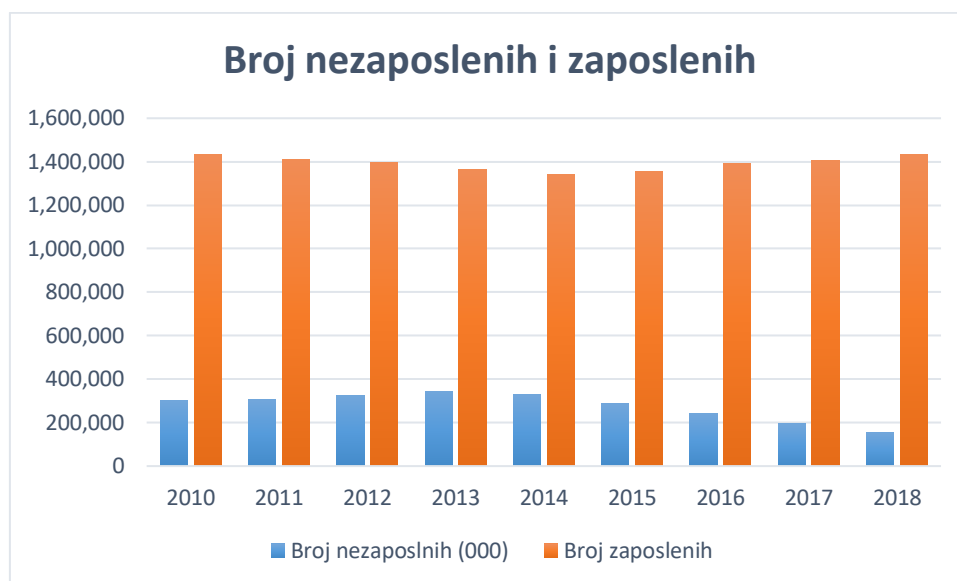
6. UZROCI SIROMAŠTVA I NEZAPOSLENOSTI

Prema određenim pokazateljima Hrvatska se nalazu u tranziciji te se svrstava u nerazvijene zemlje. Siromaštvo kao problem bio je nepoznat dok je Hrvatska bila dio Jugoslavije isto kao što je u to vrijeme bila izrazito niska stopa nezaposlenosti u Hrvatskoj. Vladala je politika jednakosti pa se o takvo problemu nije ni govorilo iz razloga što u takvim društvenim i političkim uvjetima siromaštvo se smatralo kao zlo kojem u jednoj takvoj državi nema mjesta. U takvim društvenim i političkim uvjetima vladala je politika koja je podrazumijevala da za sve postoji jednaka mogućnost za napredovanje kao i za rad, nije postojao jaz bogati – siromašni već se bogatstvo pravedno dijelilo između stanovnika kako bi svi bili jednaki. Nakon raspada Jugoslavije i osamostaljenja neovisne države Hrvatske siromaštvo u našoj zemlji dobiva drugačiji oblik i novo značenje. U Domovinskom ratu u kojem se Hrvatska izborila za neovisnost nastao je taj problem siromaštva i nezaposlenosti te se to priznaje danas. Danas se siromaštvo najviše vezuje uz nezaposlenost čija je stopa iz 2018. godine iznosila 9,6% sa čime spada u skupinu zemalja članica Europske Unije sa najbrže padajućom stopom nezaposlenosti.

Hrvatska se nalazi među zemljama koje su u tranziciji te uzroci nezaposlenost i siromaštva u takvim zemljama su mnogobrojni i međusobno povezani. Hrvatska ima problem s visokom stopom nezaposlenosti od svojeg osamostaljenja i tranzicije iz samoupravno-socijalističkog u sustav tržišnog privređivanja. Može se reći da je nezaposlenost u Hrvatskoj rezultat loše provedene i još uvijek nedovršene tranzicije i privatizacije, dubokih strukturnih problema, te djelomično i prelijevanja gospodarske krize sa vanjskih tržišta.

Radi boljeg pregleda stanja nezaposlenosti, zaposlenosti i siromaštva u Republici Hrvatskoj napravljen je grafički prikaz u razdoblju od 2010 do 2018. godine sa podacima zaposlenih i nezaposlenih, te grafički prikaz za stopu rizika od siromaštva u razdoblju 2010. do 2017. godina za koju postoje zadnji dostupni podaci.

Grafikon 8. Prikaz broja nezaposlenih i zaposlenih 2010.- 2018. godine

Izvor: Vlastita izrada prema: <http://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tipIzvjestaja=1> i https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/09-02-01_06_2018.htm (10.5.'19)

Iz grafikona 8. moguće je uočiti pad zaposlenih sve do 2014. godine, te rast nezaposlenih. Kada je Republika Hrvatska postala članica Europske Unije 2013. godine može se zamijetiti pad nezaposlenih osoba, te porast zaposlenih. Iz tih statističkih podataka moguće je zaključiti da je u Hrvatskoj porastao broj zaposlenih 2018. te iznosi 1,432,701 osoba. To ujedno ne znači da Hrvatska je omogućila više radnim mjesta, već je stvar iseljavanja sve više ljudi u druge europske zemlje.

Siromaštvo je usko povezano sa nezaposlenosti, upravo nezaposleni imaju najveću stopu rizika od siromaštva u Republici Hrvatskoj. Ta stopa za 2017. godinu iznosi visokih 20%.

Grafikon 9. Prikaz stope rizika od siromaštva 2010.- 2017, godine

Izvor: Vlastita izrada prema https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2015/sljh2015.pdf

(10.5.'19)

Grafikon 9. pokazuje stopu rizika od siromaštva u Hrvatskoj 2010. godine do 2017. godine. Vidi se iz grafa da je stopa rizika od siromaštva bila najveća 2010. godine te je iznosila 20,6%. .

Negativni trendovi demografskog razvoja Hrvatske posljednjih godina poprimili su dramatične razmjere čim smo ušli u Europsku uniju i našli se u krugu europskih zemalja sa najnepovoljnijim demografskim procesima, trendovima, odnosima i strukturama. Jedan od glavnih uzroka takvog stanja je i izrazito negativan migracijski saldo odnosno sve veći broj odseljenih stanovnika Hrvatske u odnosu na doseljene. Emigracija iz Hrvatske se kao problem javlja već od druge polovice 19. stoljeća, te nakon toga bilježi nekoliko jakih iseljeničkih struja. Posljednji jači emigracijski val počeo je globalnom krizom 2008. godine, a pojačao se ulaskom Hrvatske u Europsku uniju 2013. godine. Radi boljeg razumijevanja tablice migracijski saldo stanovništva ili neto migracija je razlika broja doseljenih osoba i broja odseljenih osoba sa danog područja ili države u nekom određenom razdoblju. O pozitivnom migracijskom saldu stanovništva je riječ kada je broj doseljenih veći od broja odseljenih, a o negativnom

migracijskom saldu je riječ kada je broj odseljenih veći od broja doseljenih. Radi boljeg pregleda gore navedenih podataka o iseljenosti stanovništva Republike Hrvatske u tablici 3. prikazan je migracijski saldo od 2010. do 2017. godine.

Tablica 3. Službeni broj doseljenog i odseljenog stanovništva u/iz Hrvatske, 2010.-2017.

GODINA	DOSELJENI	ODSELJENI	MIGRACIJSKI SALDO
2010.	4985	9860	-4875
2011.	8534	12699	-4165
2012.	8959	12877	-3918
2013.	10378	15262	-4884
2014.	10638	20858	-10220
2015.	11706	29651	-17945
2016.	13985	36436	-22451
2017.	15553	47352	-31799

Izvor: Vlastita izrada prema https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/07-01-02_01_2018.htm (9.6.'19)

Iz tablice 3. moguće je vidjeti da je migracijski saldo od 2010. do 2017. godine negativan, te da se povećava iz godine u godinu. Ovi prikazani podaci pokazuju intenziviranje iseljeničkog procesa u promatranom razdoblju, pogotovo od 2014. godine kada je migracijski saldo dosegao vrijednost -10 220 stanovnika, to je uvjetovano ulaskom Hrvatske u Europsku uniju 2013. godine, te obveznom odjavljivanja prebivališta. Godina 2017. je zadnja godina gdje su dostupni statistički podaci te se vidi da se negativni migracijski saldo povećao za -21579, te iznosi -31,799. Iz tih statističkih podataka moguće je zaključiti da je u Hrvatskoj porastao broj zaposlenih 2018. te iznosi 1,432,701 osoba. To ujedno ne znači da Hrvatska je omogućila više radnim mjesta, već je stvar iseljavanja sve više ljudi u druge europske zemlje. Najviše iseljavaju zbog neorganizirane i loše vođene bezperspektivnosti, točnije nepovoljne gospodarske situacije, smanjene opće stope zaposlenosti i dugotrajne nezaposlenosti, pada životnog standarda, nemogućnosti pronalaženja

zaposlenja u struci, dugog čekanja na zaposlenje, neadekvatne plaće s obzirom na kvalifikaciju i loše poduzetničke klime i to iseljavaju se u susjedne europske zemlje. Najviše u Njemačku gdje je 31. prosinca 2017. godine bilo 367.900 hrvatskih državljana, od čega 196.365 muškaraca i 171.535 žena (iz ureda za strano stanovništvo u Njemačkoj), sljedeća je Austriju zatim Irska.

Radi bolje analize trenutne situacije u Hrvatskoj, u nastavku se daje detaljnija analiza doseljenih i odseljenih stanovnika Hrvatske po županijama u 2017. godini koja je ujedno i posljednja godini za koju postoje javno dostupni podaci na Državnom zavodu za statistiku.

Slika 2. Saldo migracija s inozemstvom 2017. godine

Županija	Migracijski saldo 2017.
Istarska	316
Dubrovačko-neretvanska	-233
Krapinsko-zagorska	-401
Ličko-senjska	-430
Zadarska	-635
Šibensko-kninska	-712
Karlovačka	-773
Koprivničko-križevačka	-804
Bjelovarsko-bilogorska	-854
Međimurska	-984
Varaždinska	-1.003
Splitsko-dalmatinska	-1.008
Virovitičko-podravska	-1.155
Požeško-slavonska	-1.398
Primorsko-goranska	-1.483
Zagrebačka	-2.371
Sisačko-moslavačka	-2.709
Brodsko-posavska	-2.923
Grad Zagreb	-3.099
Osječko-baranjska	-4.496
Vukovarsko-srijemska	-4.644
Republika Hrvatska	-31.799

Izvor: HGK, Demografski podaci po županijama (9.6.'19.)

Slika 2. prikazuje saldo migracija stanovnika Republike Hrvatske s inozemstvom. Uz smanjenje broja stanovnika, uz negativni prirodni prirast te pojačanu emigraciju koja je posljednjih godina vidljiva, a najizraženija je promatrane 2017. godine sve je manje stanovnika u Hrvatskoj. Prikazani rezultati su broj stanovnika Republike Hrvatske koji su odjavili boravište u Hrvatskoj, stoga realni broj otprilike je dvostruko viši (što pokazuju podaci nekih država u koje se Hrvatsko stanovništvo iseljava. U većini županija, točnije u 20 županija zabilježen je rekordan negativan migracijski saldo. Jedina županija u kojoj je zabilježen pozitivan migracijski saldo u promatranoj godini je bila Istarska županija, koja je ujedno i županija s najmanjim emigracijskim pritiskom. Može se uočiti da je najveći migracijski saldo u Vukovarsko-srijemskoj županiji sa -4.644, zatim slijedi Osječko-baranjska kojoj je migracijski saldo manji samo za -168, te Grad Zagreb sa -3.099. Također može se uočiti da sve su županije zahvaćene iseljavanjem, te da je manje izraženo iseljavanje u županijama koje ostvaruju najveću dobit od turizma, a to su Šibensko-kninska sa migracijskim saldom od -712, Zadarska županija sa -635, Dubrovačko-neretvanska županija sa najmanjim negativnim migracijskim saldom od -233, te Istra kao jedina županija sa pozitivnim migracijskim saldom od 316. Sve ostale županije imaju veći broj emigranata od imigranata, a najveći emigracijski pritisak u posljednjem desetljeću ima Sisačko-moslavačka županija. Pet slavonskih županija nalaze među županijama s najvećim emigracijskim pritiskom, gdje negativan migracijski saldo u posljednjih deset godina iznosi 41.153, a to je nešto malo manje od broja stanovnika cijele Ličko-senjske županije.

Slika 2. koja prikazuje migracije sa inozemstvom vidi se da je jedina županija sa pozitivnim migracijskim saldom Istarska županija gdje postoji mogućnost da se stanovništvo iz ostalih županije doseljavalo u Istarsku županiju. Radi bolje analize bit će prikazan migracijski saldo s drugim županijama za 2017. godinu.

Slika 3. Saldo migracija s drugim županijama 2017. godine

Županija	2017.
Grad Zagreb	4.102
Zagrebačka	731
Istarska	683
Primorsko-goranska	381
Zadarska	258
Dubrovačko-neretvanska	58
Krapinsko-zagorska	-33
Šibensko-kninska	-65
Međimurska	-102
Ličko-senjska	-127
Varaždinska	-180
Koprivničko-križevačka	-224
Splitsko-dalmatinska	-266
Karlovačka	-314
Bjelovarsko-bilogorska	-380
Virovitičko-podravska	-435
Požeško-slavonska	-437
Brodsko-posavska	-778
Sisačko-moslavačka	-887
Osječko-baranjska	-964
Vukovarsko-srijemska	-1.021
Jadranska Hrvatska	922
Kontinentalna Hrvatska	-5.857

Izvor: HGK, Demografski podaci po županijama (9.6.'19.)

Iz slike 3. moguće je vidjeti migracijski saldo s drugim županijama 2017. godine. Migracijski saldo pojedine županije s drugim županijama pokazuje gravitaciju stanovništva najviše prema Gradu Zagrebu gdje migracijski saldo iznosi 4.102, zatim Zagrebačkoj županiji 731, te prema trima županijama Jadranske Hrvatske, a to su Istarska gdje migracijski saldo iznosi 683, Primorsko-goranska sa 381 te Zadarska sa 258 migracijskim saldonom. Zadnja županija koja ima mali, ali pozitivan migracijski

saldo je Dubrovačko-neretvanska županija gdje migracijski saldo iznosi 58. Županije sa najvećim negativnim migracijskim saldom su Vukovarsko-srijemska sa -1.021 i Osječko-baranjska sa -964. Mobilnost među županijama posljednjih deset godina se ne mijenja znatnije, svake godine u prosjeku oko 30 tisuća osoba mijenja županijsko boravište (2017. godine 30.433). Više osoba u prosjeku se doseljava nego što se odseljava iz županija regije Jadranske Hrvatske, obrnuto od trendova u regiji Kontinentalne Hrvatske. Migracijski saldo Jadranske Hrvatske je pozitivan i iznosi 922, dok migracijski saldo Kontinentalne Hrvatske je negativan te iznosi -5.857. To znači da je veća mobilnost stanovništva županija Kontinentalne Hrvatske, koje gravitira prema županijama Jadranske Hrvatske.

7. ZAKLJUČAK

Jedinstvena definicija siromaštva ne postoji, ali sama riječ ukazuje na neko nepoželjno stanje za sve ljude te se najjednostavnije može definirati kao neposjedovanje određene količine novca ili dovoljne količine novca da bi si mogli priuštiti osnovne stvari za život. Od samog začetka ljudi postoji siromaštvo, ali u to vrijeme sam pojam siromaštva bio puno uži nego danas. Apsolutno siromaštvo naziva se još i siromaštvo na rubu opstanka te se temelji na pojmu sredstava koji su nužni za život, dok prema važećem standardu nekog društva određuje se relativno siromaštvo, točnije jedni će biti proglašeni siromašnjima u odnosu na druge koji si mogu priuštiti određene aktivnosti i stvari koje ih svrstavaju u one koji nisu siromašni. Nezaposlenost se uz inflaciju, smatra, najvećim ne samo gospodarskim već i društvenim problemom današnjice. Stanovništvo se najčešće dijeli u dvije kategorije; one koji sudjeluju u radnoj snazi i one izvan nje, te sama radna snaga sastoji se od ljudi koji su zaposleni i onih koji su nezaposleni, ali aktivno traže posao. Siromaštvo i nezaposlenost su povezani. Ako raste nezaposlenosti odmah se povećava siromaštvo jer najveći rizik od siromaštva prema statusu aktivnosti i spolu imaju osobe koje su nezaposlene.

U posljednjih nekoliko godina stopa rizika od siromaštva oscilira u Hrvatskoj, isto tako osciliraju i ostali pokazatelji siromaštva. Unatoč rastu i padu u razdoblju od 2010. godine do 2017. godine kada iznosi visokih 20%. Nešto više su pogođene žene. Pored roga, istim problemom pogođen je visoki udio osoba u dobi od 65 i više godina. Nezaposlenost u Republici Hrvatskoj utječe na siromaštvo društva Republike Hrvatske što se odnosi na ograničavanje pristupa njihovim temeljnim pravima. Usporedbom nezaposlenih i zaposlenih osoba u Republici Hrvatskoj u razdoblju do 2000. do 2018. godine, vidi se jasno da se broj nezaposlenih znatno smanjio nakon ulaska u Europsku uniju 2013. godine, te broj zaposlenih osoba nije se pretjerano povećao nakon ulaska. Iz navedenog se može zaključiti da je u Hrvatskoj povoljniji položaj na tržištu rada od ulaska Hrvatske u Europsku uniju, što u pravom smislu govori da se iz Hrvatske iseljava sve više nezaposlenih ljudi i da zato broj zaposlenih raste, a broj nezaposlenih pada. Migracijski saldo Republike Hrvatske je negativan te iznosi -31799.

LITERATURA

Knjige:

1. Šundalić, A., *Sociologija, Osijek*, Ekonomski fakultet, 2011.
2. Haralambos, M., Holborn, M., *Sociologija: Teme i perspektive*, Zagreb, Golden marketing, 2002.
3. Todarom, M., Smith, S., *Ekonomski razvoj*, Sarajevo, Ekonomski fakultet u Sarajevu, 2006.
4. Izvor: Puljiz, V., Bežovan, G., Matković, T., Šućur, Z., Zrinščak, S., *Socijalna politika hrvatske*, Zagreb, 2008.
5. Bušelić, M., *Suvremeno tržište rada*, Pula, Sveučilište Jurja Dobrile Fakultet ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“, 2017.
6. Dr. Mrnjavac, Ž., *Mjerenje nezaposlenosti*, Split, Ekonomski fakultet u Splitu, 1996.
7. V. Čavrak (ur), I. Družić, V. Barić, P. Grahovac, T. Gelo, N. Karman Aksentijević, Ž. Mrnjavac, A. Obadić, Ž. Pašalić, Š. Smolić, J. Šimurina, J. Tica, *Gospodarstvo Hrvatske*, Zagreb, 2011.
8. Šućur, Z., *Siromaštvo*, Zagreb, 2001.
9. Ott, Katarina, *Javne financije u Hrvatskoj*, treće promjenjeno izdanje, Institut za javne financije, Zagreb, 2007.
10. Vukelić, A., *Anomija pojedinih socijalnih grupa suvremenog hrvatskog društva*, Zagreb, 2002.
11. *Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj (2014.-2020.)*, Zagreb, 2014.

Internetski izvori:

P. Bejaković, Siromaštvo, Zagreb, Institut za javne financije, 2005., <https://hrcak.srce.hr/file/8870> (pristupljeno 6. ožujka 2019.)

Što je globalna kriza učinila hrvatskoj, <http://metro-portal.rtl.hr/sto-je-globalna-kriza-ucinila-hrvatskoj/43714> (pristupljeno 25. ožujka 2019.)

Državni zavod za zapošljavanje, https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2017/14-01-01_01_2017.htm (pristupljeno 8. svibnja 2019.)

Enciklopedija, Siromaštvo, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=56227> (pristupljeno 8. svibnja 2019.)

Statistički ljetopis Republike Hrvatske, https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2017/sljh2017.pdf (pristupljeno 10. svibnja 2019.)

Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2017. , https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/07-01-02_01_2018.htm (pristupljeno 8. svibnja 2019.)

Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti 2017. https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/14-01-01_01_2018.htm (pristupljeno 8. svibnja 2019.)

Hrvatski zavod za zapošljavanje, <http://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tip|zvjestaja=1> (pristupljeno 8. svibnja 2019.)

Priopćenje Državnog zavodaza statistiku Republike Hrvatske 2018. , https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/09-02-01_06_2018.htm (pristupljeno 6. svibnja 2019.)

Hrvatski zavod za zapošljavanje, <http://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tip|zvjestaja=1> (pristupljeno 6. svibnja 2019.)

Hrvatski zavod za zapošljavanje, <http://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tip|zvjestaja=1> (pristupljeno 10. svibnja 2019.)

Priopćenje Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske 2018. , https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/09-02-01_06_2018.htm (pristupljeno 10. svibnja 2019.)

Statistički ljetopis Republike Hrvatske u 2015., https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2015/sljh2015.pdf (pristupljeno 10. svibnja 2019.)

Poverty and Social Transfers in Croatia, <https://hrcak.srce.hr/file/9244> (pristupljeno 6. lipnja 2019.)

Migracija stanovništva Republike Hrvatske 2017.,
https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/07-01-02_01_2018.htm (pristupljeno 9. lipnja 2019.)

HGK, Demografski podaci po županijama 2017.,
<https://www.hgk.hr/documents/demografija-po-zupanijama-konacno5c41d3cf80bb7.pdf> (pristupljeno 9. lipnja 2019.)

POPIS SLIKA

<i>Slika 1. Shema promjene statusa na tržištu rada</i>	<i>13</i>
<i>Slika 2. Saldo migracija s inozemstvom 2017. godine.....</i>	<i>35</i>
<i>Slika 3. Saldo migracija s drugim župajama 2017. godine.....</i>	<i>38</i>

POPIS TABLICA

<i>Tablica 1. Pokazatelji siromaštva u Hrvatskoj 2010.-2017. godine</i>	<i>19</i>
<i>Tablica 2. Broj nezaposlenih osoba u Hrvatskoj 2000.-2018. godine</i>	<i>25</i>
<i>Tablica 3. Službeni broj doseljenog i odseljenog stanovništva u/iz Hrvatske, 2010.-2017.....</i>	<i>34</i>

POPIS GRAFIKONA

<i>Grafikon 1. Prikaz Stope rizika od siromaštva prema dobi i spolu 2010. - 2017. godine.....</i>	<i>20</i>
<i>Grafikon 2. Prikaz stope rizika od siromaštva prema stupnju obrazovanja 2010. - 2017. godine.....</i>	<i>21</i>
<i>Grafikon 3. Stopa rizika od siromaštva u 2017. godini prema spolu i dobi (%)</i>	<i>22</i>
<i>Grafikon 4. Stopa rizika od siromaštva prema najčešćem statusu aktivnosti i spolu u 2017. godini.....</i>	<i>23</i>
<i>Grafikon 5. Grafički prikaz nezaposlenih i zaposlenih osoba u Republici</i>	<i>26</i>
<i>Grafikon 6. Kretanje broja nezaposlenih i zaposlenih 2000.-2010. godine</i>	<i>28</i>
<i>Grafikon 7. Kretanje broja nezaposanih i zaposlenih 2010.-2018. godine</i>	<i>30</i>
<i>Grafikon 8. Prikaz broja nezaposlenih i zaposlenih 2010.- 2018. godine.....</i>	<i>32</i>
<i>Grafikon 9. Prikaz stope rizika od siromaštva 2010.- 2017, godine</i>	<i>33</i>

SAŽETAK

Ovim radom obrađuje se tema vezana uz siromaštvo i nezaposlenost te utjecaj na društvo Republike Hrvatske. U radu se definira pojam siromaštva, dvije vrste siromaštva, mjerenje siromaštva te pokazatelji siromaštva, također se definira pojam nezaposlenosti te njegovo mjerenje. Prikazuje se statistički prikaz pokazatelja rizika od siromaštva kao i broj zaposlenih i nezaposlenih osoba u razdoblju od 2000. do 2018. godine. Posebna pozornost rada usmjerena je na utjecaj siromaštva i nezaposlenosti na društvo Republike Hrvatske. U radu je također obrađen migracijski saldo Republike Hrvatske za 2017. godinu i saldo migracija između županija Republike Hrvatske za 2017. godinu.

Ključne riječi: siromaštvo, nezaposlenost, zaposlenost, migracijski saldo, utjecaj na društvo Republike Hrvatske

ABSTRACT

This paper addresses the topic of poverty and unemployment and the influence of it on the society of Republic of Croatia. The paper defines the term poverty, two types of poverty, measuring of poverty and the indices of poverty. It also defines the term of unemployment and it's measuring. It shows a statistical presentation of indices of risk from poverty and the number of employed and unemployed people in the period from the year 2000 to the year 2018. The paper is specially directed on the influence of poverty an unemployment on the society of Republic of Croatia. The paper also explains the migration balance of Republic of Croatia for the year 2017 and the migration balance between tribal states of Republic of Croatia for the year 2017.

Key words: poverty, unemployment, employment, migration balance, influence on the society of Republic of Croatia